

1619

התקשרות

מצורף גם
לשבועון
כפר חב"ד

173058 / Freidin Levi

מוצאי יום הכיפורים, תנש"א

'איזו היא הדרך לתשובה?' ואיך עושים תשובה מתוך שמחה?!
מכתב מבואר, שולחן שבת חסידי

"אם כבנים": מבט מעמיק ומיוחד למהותו של יום הכיפורים
שיעור בלקוטי שיחות

מה עומד מאחורי ההכרזה "לשנה הבאה בירושלים"
במוצאי היום הקדוש אור וחיות

גליון זה יוצא לקראת שבת שובה ולקראת היום הקדוש יום הכיפורים. בטוחים אנו שהתוכן העשיר המופיע בגליון יסייע לכולנו בעבודת ימים קדושים אלו.

את הגליון פותחת 'התועודות עם הרבי' ובה מסר חשוב ואקטואלי, מתוך התועודות ו' תשרי, יום ההילולא של הרבנית חנה, אימו של הרבי.

ב'שיעור בלקוטי שיחות' נלמד את השיחה היסודית של הרבי אודות מהות הכפרה של יום הכיפורים. השיחה מוגשת באופן בהיר ומיוחד, שחושף את מעמקי השיחה באופן השווה לכל נפש.

המדורים 'מכתב מבואר' ו'שולחן שבת חסידי' הוקדשו לנושא התשובה. כאשר עיקר התוכן מוקדש לרובד המעשי - איך אמורים להיראות בפועל ימי התשובה של כולנו.

במדור 'אור וחיות' מובא מאמר חסידות מעורר של הרבי הרי"צ לימי התשובה וליום הקדוש; ובמדור 'לוח חב"ד' מובאים במקומם פרטי ההלכות והמנהגים לימים אלו באופן בהיר.

בהתאם להוראותיו הקדושות של הרבי, ובימי חודש החגים במיוחד, כולנו עוסקים גם בדאגה ליהודים הסובבים אותנו, שיזכו גם הם לקיים את מצוות החג כראוי. הפנו את מכריכם לאתר 'חב"ד ישראל', המרכז את פעילות בתי חב"ד בארץ, בו הם יוכלו למצוא באופן נגיש את כל הדרוש ליהודי עבור ימי החגים ומצוותיהם.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, ומשיח נאו.

03 הלימוד הנצחי מסיפור הפטרת חנה בראש השנה: תפקידה של אישה ואם בישראל הוא לגדל את הילדים כראוי. תפקיד זה עולה בחשיבותו אפילו על עלייה לרגל לבית ה', ואפילו עבור אישה כמו חנה, שהייתה נביאה

• **התועודות עם הרבי**

04 התבוננות בכללי ההלכה המגדירים מתי וכיצד יום הכיפורים מכפר על חטאינו בכל השנה, תגלה לנו שלוש רמות שונות בקשר שלנו עם הקדוש ברוך הוא, ותיתן לנו מושג בהבנת הקדושה המיוחדת של יום הכיפורים

• **שיעור בלקוטי שיחות**

12 'תיקון דבר בלתי רצוי לא יכול להיות על ידי דבר נוסף בלתי רצוי - עצבות וייאוש'; איך עושים תשובה בפועל, ומה צריך ללמוד לשם כך?; איזה תוכן מתאים לכלול בדברי התעוררות' בעשרת ימי תשובה? - מקבץ מכתבים אודות עבודת התשובה וימי התשובה

• **מכתב מבואר**

14 מה עומד מאחורי ההכרזה במוצאי היום הקדוש "לשנה הבאה בירושלים"? כיצד העובדה שאנו "בני מלכים" תורמת לעבודת התשובה? ואיזה לימוד הינו "חוב גמור על כל אחד"? - תשובת יום הכיפורים והשמחה הגדולה שבעקבותיה • **אור וחיות**

16 מה אמר הרבי לרב שוחט שביקש בדמעות אודות עשיית תשובה? איך קיבל ר' ראובן דונין תשובה מהרבי לאחר 22 שנה? והאם המרירות שבעבודת התשובה יכולה דווקא לחזק את השמחה?! - עבודת ימי התשובה, מתוך שמחה • **שולחן שבת חסידי**

למנוי דיגיטלי להתקשרות:
chabadisrael.co.il/alonichabad

לוח חב"ד - 18 • תמונה מספרת - 25 • עת לדעת - 26
שניים מקרא - 28 • זמנים ושיעורי השבוע - 32

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
י"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרנוב
עורך ראשי: שלום בלוי עריכה: הרב יוסף יצחק מרגליות
מ"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד
1619 • ISSN 7474-0793 • 6084000
לתגובות, הערות וחומרים לפרסום: HitkashrutEdit@gmail.com
התמונות מפורסמות באדיבות חברת JEM ותודתנו נתונה להם

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד
לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי
מנחם מענדל בהרה"ק רלו"ו מליובאוויטש
זצוקלה"ה נב"מ ז"ע

שיחת ו' תשרי תשל"ד
(תורת מנחם כרך עד, עמוד 40)

התוועדות עם הרבי

גדלותה של אישה ואם בישראל היא בשליחותה המיוחדת: להיות עקרת בית ולעסוק בגידול הילדים!

שוות ערך למעלת הטיפול בילד על ידי האם בעצמה, בהיותה בביתה.

וכאשר חנה באה אחר כך עם שמואל לשילה, ו"השאלתיהו לה' כל הימים" - היה זה בכוח המסירות נפש שלה שלא לעלות לשילה במשך שנתיים ימים, כדי שתוכל להבטיח את גידולו של שמואל, שיקבל את כל הדרוש לו באופן הטוב ביותר.

מתוך כל פרטי חייהם של אלקנה וחנה, נכתבו בתורה רק פסוקים אחדים, ובהם נכתב ונקבע בתורה עניין זה - כיוון שזוהי הוראה לכל הדורות כולם:

יכולה אישה ואם בישראל (וכן זו שמתכוננת לכך) להיות 'מונחת' בכל מיני דברים טובים ועיסוקים חשובים. אך על זה מספרים לנו, שאפילו כשמדובר היה אודות נביאה, ואודות הליכה לשילה - נשארה חנה בביתה כדי ששמואל לא יצטרך להיטלטל בדרך בתור תינוק, וכך תוכל לטפל בו בעצמה באופן הטוב ביותר.

והנהגה זו מהווה דוגמה לכל נשי ישראל ולכל הדורות כולם: שלא כדעת הטועים לחשוב שטובת האישה להרגיש נחותה ביחס לאנשים, ועד שנעשה טעות בעולם, רחמנא ליצילן, שהשלמות של האישה היא "לחקות" את האיש.

ועל זה הוא הלימוד מההפטרה - שזה כלל וכלל לא נכון! זהו רגש נחיתות, ועיוות בהערכת חשיבות התפקיד המיוחד שהטיל הקב"ה על הנשים - בנותנו להם דבר גדול יותר מאשר עלייה לרגל לשילה, כולל גם לפעול על קהילות של בני ישראל שילכו לשילה, שכל זה לא מגיע לפעולה של אישה שנשארת בבית, ומבטיחה שהבית יהיה על יסודי התורה והמצווה בכלל, ובפרט בנוגע לחינוך הבנים והבנות.

אישה ואם בישראל צריכה לדעת, שהגדלות שלה מתבטאת בתפקידה ושליחותה המיוחדת שלא ניתנה למישהו אחר: להיות עקרת הבית. ואילו כל שאר העניינים, אפילו הליכה לשילה "לראות את פני ה' אלוֹקִיךָ" - הרי "ה' אלוֹקִיךָ" בעצמו אומר שיש עניין נעלה יותר מזה: להיות עקרת בית ולעסוק בגידול הילדים!

התחלת הסיפור בהפטרות יום ראשון של ראש השנה היא אודות אלקנה, שהיה נוהג מדי שנה בשנה לעלות עם כל משפחתו למשכן שילה. וכמסופר במדרש, בדרכם אל המשכן אף היו עוברים דרך ערי ישראל ומצרפים עימם רבים רבים מישראל לבוא אל בית ה'.

והמשך הסיפור בהפטרה, שכאשר נולד בנה שמואל, נמנעה חנה מלעלות אל המשכן: "חנה לא עלתה, כי אמרה לאישה עד יגמל הנער." "ויאמר לה אלקנה אישה: עשי הטוב בעיניך, שבי עד גמלך אותו... ותשב האשה ותינק את בנה עד גמלה אותו".

סיפור זה מעורר התבוננות:

הרי גם כאשר יהודי יחיד עולה לרגל, זהו דבר מופלא, שעל זה אמרו: "כשם שבא לראות (שהקב"ה יראה אותו) כך בא לראות" (שהוא יראה את הקב"ה, כביכול). וודאי כאשר מדובר אודות העלייה לרגל של אלקנה ובני ביתו, שהביאו עימם רבים מבני ובנות ישראל "לראות" ו"לראות".

ובנוסף, הלא חנה הייתה נביאה, וראיית האלוקות שלה בשילה הייתה כפי שנביאה יכולה לראות - וודאי היו לה הבנה, רגש וערבות אמיתיים בגודל עניין העלייה לשילה. אך למרות זאת, החליטה חנה שלא לעלות לשילה במשך שנתיים ימים (שזהו בדרך כלל זמן הגמילה), בגלל הצורך לטפל בבנה!

ולכאורה: כיוון שאלקנה היה אדם עשיר, היה יכול להרשות לעצמו לקחת עימו משרתים ומשרתות, מניקות ואומנות, כדי להבטיח שגם חנה ובנה שמואל יוכלו לעלות לשילה, באופן שההליכה בדרך לא תזיק להם.

והייתה גם אפשרות נוספת - שחנה תיקח עבור בנה "אומנת" (כפי שנקרא בלשון המדינה: "בייבי סיטר") למשך כמה שבועות, שבהם תעלה לשילה עד שתחזור משם, כדי שבסופו של דבר ייחנה גם בנה שמואל מכך שתספוג לתוכה עוד גילוי אלוקות ונבואה וכו' כשתהיה בשילה.

אך למרות כל זאת, מסופר בהפטרה בפשטות - שחנה לא עלתה לשילה, אלא נשארה בבית עם בנה שמואל! כי, כל האפשרויות האחרות אינן

ניקוי וריפוי

עומדים אנו בעשרת ימי תשובה, ימים ספורים לפני היום הקדוש ביותר בשנה. בהגיע יום הכיפורים, כל יהודי רוצה לעשות כל מה שצריך - הטבילות במקווה, הווידוי והתפילות בכוונה, וכמובן צום ועינוי - כדי להגיע ליום הגדול מטהור ונקי, לחוות את היום כדבעי ולנצל אותו להתחדשות בעבודת השם. כולנו גם יודעים שבסוף היום הקדוש השמחה תפרוץ מאליה, מתוך הרגשה שהתחלנו דף חדש, לבן ונקי, ועוונותינו נמחלו. זה הרי שמו של היום: "יום הכיפורים", וזו מהותו - יום בו כל החטאים מתכפרים.

בתפילות היום הקדוש אנו קוראים על סדר העבודה בבית המקדש, שלקח את היום הזה לגבהים אחרים. שיאו של היום הוא כמובן כניסתו של הכהן הגדול הלבוש בבגדי לבן לקודש הקודשים. האיש הקדוש, במקום הקדוש, ביום הקדוש ביותר. בסופו של "סדר העבודה", עם מותו של השעיר המשתלח לעזאזל, חוט השני האדום שבבית המקדש היה מלבין - וזו הייתה האות לכך שעם ישראל התנקה מחטאיו.

מה הרעיון של כפרה? בפשטות, זהו מעין מנגנון חנינה. ראש השנה ויום הכיפורים הם ימי הדין, בהם מחליטים למעלה מה יהיה איתנו בשנה הבאה. ומכיוון שאנו יודעים שבשנה החולפת עשינו לא רק את מה שהיינו צריכים לעשות, אנו מבקשים על כך מהשם סליחה ומחילה, כדי לזכות לשנה נוספת של חיים ואושר.

אך ההסבר הזה מעט שטחי. מוזר לומר שבמרכז הקשר שלנו עם השם עומדים העונשים או התגמולים החיוביים שהוא נותן לנו בהתאם למעשינו. השם נתן לנו את יום כיפור, "קץ מחילה" וסליחה על כל עוונותינו, רק כדי שלא 'נחטוף' או שיהיה לנו עוד קצת כסף בחשבון הבנק?! בוודאי שלא כך.

אז מה כן? - נקרא את הדברים בלשנו של הרבי:

כפרה אין פירושה רק שהאדם אינו נענש על חטאו, כי אם גם ניקיון^א הנפש מן הכתם והפגם שנגרמו על ידי החטא. ויתרה מזו: תכלית הכפרה היא כאשר לא זו בלבד שלא נשאר כל רושם מהעבירות, אלא אף הזדונות עצמם נהפכים ונחשבים כזכויות^ב.

בשעה שאדם מישאל עושה תשובה ומתחרט על החטא שעשה, עוקר הוא בכך את התענוג שהיה לו בעשיית העבירה, ועל ידי זה נרחץ ונמחה ממנו הרע. וכיוון שהעוונות שעשה בעבר הן שגרמו לו להתעורר בצימאון גדול יותר לקדוש ברוך הוא, לפיכך נחשבות אף הן לזכויות^ג.

א. אגה"ת פ"א.

ב. יומא פו, ב.

ג. נפש הקליפה. וע"י הידוי דברים - גוף הקליפה (דרמ"צ לח, ב).

שיעור בלקוטי שיחור

קשר של נעילה

התבוננות בכללי ההלכה המגדירים מתי וכיצד יום הכיפורים מכפר על חטאינו בכל השנה, תגלה לנו שלוש רמות שונות בקשר שלנו עם הקדוש ברוך הוא, ותיתן לנו מושג בהבנת הקדושה המיוחדת של יום הכיפורים.

השיחה המלאה - בלקוטי שיחות, חלק ד, שיחה ליום הכיפורים

עיצומו של יום

תשובה אפשר לעשות בכל יום בשנה ובכל שלב בחיים. ובכל זאת, תקופה זו של עשרת ימי תשובה היא עת מיוחדת בה הקדוש ברוך הוא נותן יותר כוחות לאדם לתקן, להתחרט על הדברים הלא טובים בעבר ולהשתפר מכאן ולהבא. והשיא הוא כמובן ביום הכיפורים - זה היום לתשובה, להתנקות ולהתרפא מאותן 'מחלות' רוחניות ולפתוח דף חדש ונקי בקשר שלנו עם השם.

כעת, הבה וננסה לחשוב: מבין כל הדברים שעושים ביום כיפור, מה גורם לכפרה? באיזה רגע הנשמה 'מתנקת'? האם בבקשת הסליחה, או שאולי בזעקת "שמע ישראל" בתפילת נעילה? האם בכך שהיום הושלם בצום, או אולי ברגע שמתחילים את התפילות יחד בלב אחד?

חז"ל שמים את האצבע על רגע אחד, והוא לא הרגע שחשבנו. וכך הם אומרים: "עיצומו של יום מכפר". המילה "עיצומו" כאן משמשת במובן של "עצם", זאת אומרת: עצם היותו של היום הקדוש. כלומר, ברגע ששוקעת השמש של ערב יום כיפור, וקדושת יום כיפור נכנסת לתוקף, הנשמה הופכת לנקייה.

ביממה הקדושה של יום כיפור יש לנו עוד 'סדר עבודה' שלם, כמובן, אבל המפנה מתחולל כבר ברגע התקדש החג. כאשר עדיין לא התחלנו להרגיש את הצום, כשהטעם של האבטיח מהסעודה המפסקת עדיין בגרון, עוד לפני שהתחלנו את הפיוט הראשון - ברגע זה כל יהודי פותח בנשמתו דף חדש ונקי.

יש לכך ביטוי הלכתי שכולנו מכירים: השלב הראשון בתהליך הכפרה הוא הבעת חרטה על החטאים שעשינו, וזאת באמירת נוסח הוידוי. ובכן, בתפילת מנחה של ערב יום כיפור, לפני הסעודה המפסקת, אומרים את נוסח הוידוי עם "על חטא". מכאן אנחנו מבינים שהוידוי של ערב יום כיפור הוא ההכנה שלנו לקראת כניסת החג, שהיא בדיקת הרגע שבו אנחנו מתנקים ומתחטאים¹.

גם ביום כיפור עצמו נתוודה שוב ושוב בכל התפילות, אבל הוידויים האלה נועדו 'למחוק' את החטאים שאולי עשינו בזמנים שבין התפילות.

כפרה היא גם מחילה על העונש ונתינת צ'אנס נוסף, אבל המהות האמיתית של הכפרה היא **חידוש הקשר שלנו עם השם**.

אולי אפשר לדמות את זה לתהליך ריפוי ממחלה. ילד קטן דואג רק מהכאבים שהמחלה מביאה איתה, ולכן מבחינתו די במשככי כאבים כדי להירגע. אבל אדם בוגר רוצה להחזיר את הגוף למצבו התקין, לפני שהמחלה התפרצה. הוא מבין שהכאב הוא רק סימפטום לקלקול עמוק יותר.

המושג כפרה אומר להעביר את הנשמה תהליך ניקוי וחיטוי, ולחבר אותה שוב אל הקדוש ברוך הוא, לאחר שהתנתקה והתרחקה ממנו על ידי מעשים לא טובים. כלומר, הכפרה היא לא רק 'ביטול הדו"ח' וויתור על הקנס, אלא ביטול השפעת העבירה עצמה על הנפש. כאשר אנו זוכים לכפרת עוונות, אנו חוזרים לעמדת ההתחלה, ומתחילים מחדש חיים של קשר חזק ונכון עם הקדוש ברוך הוא.

אם נמשיך במשל הריפוי, נבין שחלק לא קטן מהתהליך תלוי בנו ובתיקון שאנחנו נעשה כדי לזכות לאותה "כפרה" משמיים.

אם משתמשים רק במשככי כאבים, המצב לא משתפר. אבל כאשר מטפלים במחלה עצמה, ממגרים את החיידק, מוסיפים לגוף ויטמינים ומתחילים לנהל סדר יום של תזונה בריאה ופעילות גופנית - מתברר שהמחלה עצמה הייתה חלק מהריפוי, כי בזכותה הפכנו לבריאים יותר מאשר היינו בעבר.

זוהי עבודת התשובה, שמביאה את הכפרה. יהודי מבין את חומרת החטאים, מרגיש כמה המצב הנוכחי שלו הוא בלתי אפשרי וטעון שיפור, ומתוך כך הוא מביע חרטה עמוקה לפני השם על חטאיו. החרטה והכאב על החטא שוטפים ומנקים את הנפש מהלכלוך שדבק בה, ומסייעים לו לעלות מחדש על המסלול ולהתחיל מחדש - והפעם מחיבור חזק יותר של קרבה להשם.

לכן אמרו חז"ל שכאשר יהודי חוזר בתשובה, "זדונות נעשות לו זכויות". כלומר, העבירות עצמן מצטברות לחשבון החיובי של הזכויות והמצוות. זאת משום שדווקא ההתרחקות מהשם בעקבות העבירות, היא זו שמעוררת ודוחפת להתחלה חדשה ולקשר חזק ועמוק יותר עם השם.

1. ראה שולחן ערוך אדמו"ר הזקן, סימן תרו.
2. ראה שם דעות שונות בנושא. אך גם לפי הדעה שאת הוידוי יש לומר ביום הכיפורים עצמו, הכפרה תלויה ב"עיצומו של יום", אלא שהוידוי הוא לא גורם הכפרה אלא תנאי שמכשיר את האדם לזכות לכפרה.

עסק משפחה

כדי להבין מה באמת קורה ביום כיפור, איך זה שברגע אחד אנו 'מתרפאים' מהמחלה הרוחנית של הריחוק מהשם ומהעבירות שעשינו, צריך לרדת לשורש הדברים ולהבין מחדש מהי באמת מערכת היחסים בין יהודי לבין הקדוש ברוך הוא. באופן כללי, ישנן שתי גישות נפוצות בשאלה כיצד להגדיר את היחס שבין יהודי לבין השם.

הגישה הראשונה גורסת שהקשר עם השם תלוי בביצוע הרצונות וההוראות שלו מאיתנו. יהודי שאיננו מקפיד על קיום המצוות, חלילה, הוא כבר בגדר רשע, והקדוש ברוך הוא כבר לא מתעניין בו. אנשים שנוסעים בשבת או נערים שהולכים למסיבה בליל חג (חלילה), איבדו את הקשר שלהם אל הקדוש ברוך הוא. הדרך היחידה היא לחזור 'להיות יהודים' ששומרים על אורח חיים של תורה ומצוות.

הגישה הזו רואה את היהודי כפועל במפעל של הקדוש ברוך הוא. אם אנחנו ממלאים את ההוראות, מעולה. נקבל שכר הגון וקשרים מעולים עם ה'בוס', מלך מלכי המלכים. אבל אם אנחנו לא עושים את המשימות שלנו ואולי אף מזיקים לעבודה, אנחנו הופכים ל'נטל'.

הגישה השנייה היא שאין משמעות אמיתית למעשים שלנו. נכון, הקדוש ברוך הוא שמח שאנו מקיימים מצוות, במצוות יש רעיונות נחמדים שמחזקים את האמונה ואת האהבה אל השם, אבל זה לא העיקר. הקדוש ברוך הוא אוהב אותנו כי אנו בניו, וזה נכון בכל מצב. יהודי הוא יהודי, גם כשהוא חוטא. בגרסה הקיצונית של הגישה הזו, אנחנו מכירים את האמרה על הדין והמשפט שלמעלה, ש"השופט הוא אבא שלך" - ולכן כל יהודי הוא צדיק ולא משנה מה מעשיו. כל חשבון הנפש הוא קצת משחק 'בכאילו'.

אלא ששתי הגישות הללו שגויות. כל אחד יודע שבלי שולחן ערוך ובלי להקפיד על קלה כבחמורה, בלי להיות מחויב לרצון השם וליראת שמים - אי אפשר לבסס קשר אמיתי עם הקדוש ברוך הוא. מצד שני, ברור גם שהחיבור בינינו לבין הקדוש ברוך הוא לא מבוסס על 'תן וקח', אלא על מערכת יחסים עמוקה ומהותית הרבה יותר.

אז מה כן? מהי מהות הקשר בין יהודי לקדוש ברוך הוא?

במהלך השיחה ניכנס לעומק הדברים, אך כדי להבין אותם היטב נשתמש במשל מתפתח,

וכאמור, גם הווידוי עצמו הוא רק הכנה או 'הכשרה' של האדם את עצמו, לקראת הכפרה שתבוא מלמעלה בעצם כניסתו של היום הקדוש. התובנה הזו לא רק מפתיעה, אלא גם מעוררת תמיהה:

צריך להבין: כיצד נמחה ומתנקה הרע מהאדם על ידי "עיצומו של יום", מבלי שיעשה תשובה?

את זה ש"עיצומו של יום" נחשב לו ככפרה לעניין שלא יענישוהו - אפשר להבין, כיוון שיום הכיפורים מבטל את העונש על עבירות.

אבל, כיצד ובמה מסתלקים על ידי זה הפגמים מנפש האדם?

כאמור, כפרה איננה ויתור על קנס או מחיקת העונשים. הכפרה היא הליך המנקה את הנפש מלכלוך החטאים, ומחדש את החיבור שלה עם הקדוש ברוך הוא. לא מדובר על משכך כאבים, אלא על תיקון וריפוי של הפגמים והמחלות הרוחניות שאיתם נכנסנו ליום הכיפורים. ואם כך, איך ייתכן שהתהליך הזה קורה מתוך "עיצומו של יום", בלי לעשות (כמעט) כלום?!

כל אחד מבין שריפוי של מחלה קשה הוא תהליך יסודי ושיטתי שדורש טיפול עקבי ומתמשך. הרי משהו התקלקל במערכת, וכדי לתקן אותו צריך לשנות הרגלים, וגם לקבל טיפול לא שגרתי שישנה את מהלך המחלה ויתקן את המערכת מהשורש. אפשר לחשוב גם על טיפול עשרת אלפים, או טיפול מכני יסודי ברכב. אין כאן קונץ או פטנט, ולא קסמים. צריך לטפל, להוציא חלקים פגומים, לחדש חלקים שחוקים או מקולקלים, לוודא שהמערכות והחיבורים עובדים נכון, ובסוף גם להכניס תוספים ושיפורים.

אז איך זה שכאן, בתהליך הניקוי והטיפול של הנשמה - יש לנו 'תיקון אקספרס'? איך אפשר לשבת רגל על רגל, ולזכות באורח קסם לכפרה? אם לא עשיתי כלום בשביל לחדש את הקשר עם הקדוש ברוך הוא, לא שיניתי את ההרגלים הרוחניים שלי, לא אימצתי סדר יום חדש ולא טיפלתי מהשורש בבעיות ששקעתי בהן - איך בדיקון קורית ה'כפרה' הזו?

שישמש לנו כמפתח להבנת דברי הרבי.

נחשוב על איש עסקים גדול, שהכניס את בנו הצעיר לעבודה איתו בעסק. האב רואה בבן את 'יורש העצר', וכבר מגיל צעיר משלב אותו בעסק, ממנה אותו לסמנכ"ל ונותן לו עוד ועוד תחומי אחריות והיכרות עם הרכיבים השונים בעסק.

כעת אפשר לשאול: מה מהות היחסים בין האבא והבן, כאשר הבן מגיע למשרד ומתחיל את יום העבודה?

כל אחד מבין שאם רוצים שהעסק יצליח ויתפקד כמו שצריך, אי אפשר להתייחס אליו כמו לבן של הבוס. הוא חייב להשתלב בתרבות הארגונית של העסק, ללמוד את הכללים ולפעול על פיהם, ולהיות מחויב לגמרי להצלחת העסק - כאילו הוא עוד אחד מתוך כל העובדים. יהיו אי-נעימויות, יהיו גערות ואפילו הורדה במשכורת מדי פעם. אבל אין מה לעשות. כדי שהעסק יצליח, חייבים להתעלם מכך שמדובר בבנו של הבעלים.

מצד שני, אחרי הכול - בן של הבוס הוא בן של הבוס. בסופו של דבר הוא יירש את כל האימפריה העסקית, גם אם הוא יהיה חסר אחריות ולא ישקיע כלום בשביל הצלחת העסק לצד אביו. לא משנה איזו עבודה הוא יעשה, כמה שעות ומשאבים הוא ישקיע, ואלו ביצועים הוא יביא.

גם אנחנו כאן בתפקיד, עובדים ב'עסק' של הקדוש ברוך הוא. יש לנו משימה משותפת כאן בעולם הזה, ולשמה נשלחנו לכאן אנו, הבנים של הקדוש ברוך הוא. המשימה היא: להקים להשם "דירה בתחתונים".

אז כן, אנחנו בניו של הקדוש ברוך הוא ועם זאת, אנחנו צריכים להיות חלק מהעסק, לקחת אחריות ולהיכנס לניהול משותף של הפרויקט. ואצלנו הכוונה היא לשמור את המצוות ולקיים אורח חיים על פי ההלכה, כי כך בונים את הדירה לקדוש ברוך הוא ומביאים להצלחת המשימה. ולהפך, עבירות מקלקלות והורסות את הדירה, חלילה.

הבן של הבוס

מכאן נוכל להיכנס לעומק יותר, ולראות איך הקשר בין יהודי לקדוש ברוך הוא מורכב ממצבים וחלקים שונים:

בהתקשרות איש ישראל לקדוש ברוך הוא, ישנן כמה דרגות.

המצב הבסיסי בקשר בין יהודי לקדוש ברוך

הוא, מורכבת מעליות ומורדות:

(א) הקשר עם הקדוש ברוך הוא על ידי זה שיהודי מקיים את מצוותיו ונושא עול מלכות שמיים עליו, בקבלו על עצמו לקיים את כל אשר מצווה עליו הקדוש ברוך הוא.

(ב) הקשר הפנימי יותר של איש ישראל עם הקדוש ברוך הוא, שהוא נעלה ועמוק יותר מהקשר שעל ידי קיום המצוות וקבלת עול מלכות שמיים.

וקשר פנימי זה מתבטא בכך, שגם לאחר שיעבר על ציווי הקדוש ברוך הוא והסיר מעליו עולו - הדבר מכרסם בו, מצר לו ומצער, עד שעושה תשובה על כך.

ודווקא בהיות התשובה באה מכוח התקשרות זו, שהיא עמוקה בנפש יותר מן ההתקשרות שעל ידי קיום המצוות, יש בכוחה לשבור ולהסיר את הפגמים שנוצרו בנפש על ידי עוונות אשר החלישו את ההתקשרות הגלויה של האדם.

נתחיל בצד החיובי של הקשר השגרתי והיומיומי של יהודי עם הקדוש ברוך הוא, כשהכול תקין וזורם על מי מנוחות.

במושגי המשל, הבן משתף פעולה עם חזונו של האבא, והעסק מתנהל כשורה. ישנה משמעת עצמית ומוסר עבודה, הבן מתפקד כמו שצריך ולוקח את התפקיד ברצינות. האבא רווה נחת והולך הביתה בהרגשה מרוממת, אחרי עוד יום עבודה במשרד יחד עם הבן, שמגלה חריצות, הבנה ואחריות.

כך גם ב'עסק' של התורה והמצוות. כאשר יהודי מצית לשולחן ערוך ובונה דירה להשם בקרבו, בביתו ובסביבתו, הוא נמצא ב'קשר עבודה' יומיומי עם אביו שבשמים, גורם נחת רוח גדולה למעלה, והחיים שלו מלאים סיפוק של קדושה והתעלות.

אבל מה קורה כשהבן בפזיזותו, או גרוע מכך, בזלזול בחשיבות העסק, סגר עסקה כושלת? או לחילופין, מה יקרה כאשר הבן יאבד טעם בעסק ויבזבז את זמנו ואת כספי העסק על תחביבי המפוקפקים?

ה. וגם למעלה - התשובה מגעת בבחי' שלמעלה מרצון דמיון, כמבואר בלקו"ת אחרי כו, ג. דרמ"צ מצות וידוי ותשובה. ובכ"מ.

הבאה בעקבות כך, גורמת לניקוי יסודי של כל הפגמים הרוחניים.

התקשרות עצמית

כל זה מתאר שגרה בחיים הרוחניים של יהודי, המורכבת מעליות ומורדות. בדרך כלל הוא מקיים את רצון השם, והיה אם הוא נפל, חלילה, הוא מתעשת ושב בתשובה ורק מתחזק מכך. אבל יש מצב שלישי, שלא נמצא בתחומי השגרה. נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

ג) ההתקשרות העצמית של עצם הנשמה עם עצמותו יתברך.

קשר זה אין בו כל מדידות והגבלות, והוא נעלה מכדי להתבטא בכל תנועה שהיא, ואפילו בתנועה של תשובה.

והתקשרות זו אינה יכולה להתהוות על ידי פעולות ועבודות - לפי שכל פעולות האדם, נעלות ככל שתהיינה, יש בהן מכל מקום מדידה כלשהי. אלא היא קיימת בכל אחד מישראל בטבע, מצד עצם נשמתו, שהיא "חלק א-לוה ממעל ממש". וכיוון שהתקשרות זו נעלית היא מכל מדידות וציורים, כשם שאין היא נוצרת על ידי עבודה כך גם אי אפשר להחלישה או לפגום בה על ידי העדר העבודה או על ידי עוונות. כי אין כל הפגמים והחטאים 'מגיעים' כלל במדרגת התקשרות זו.

בשפת המשל, נחשוב על אירוע קיצוני או רגע מיוחד שלא קשורים לפעילות של הברכה בעסק. למשל, כאשר הברכה נקלע לבעיה רפואית קשה ומורכבת, או לרגע מכוון בחיים כמו יום החתונה. אפשר להבין לבד שמי שיהיה שם לצידו ויחזיק את ידו יהיה האבא-הבוס, שיבוא להיות ליד מיטתו או ללוות אותו לחופה.

האם משהו יעלה על דעתו שהיחס המיוחד הזה נובע מהצלחה מיוחדת של הסמנכ"ל החדש, או מכך שנוצר ביניהם קשר בעקבות העבודה המשותפת? הרי זו תהיה שטות גמורה, שנובעת מחוסר הבנה מוחלט ומשווע! וכי הבוס היה מוליך לחופה עובד אחר, מצטיין ככל שיהיה!? וכי כשהוא יושב וקורא תהלים בדאגה ולא ישן בלילה, הוא חושב בכלל על העסק?! - מה שמתבטא כאן זה עומק הקשר העצמי בין האבא

במקרה של בטלה, חוסר אחריות ואף נזק לעסק - עובד רגיל היה מפוטר מיידית, יושב בבית מתוסכל למשך תקופה מסוימת, ואז פותח דף חדש בחיים והולך לעבוד בעסק אחר. אבל הברכה של הבוס יודע שהוא לא יכול לעשות את זה. הלב שלו לא יתן לו לעזוב את העסק המשפחתי שאבא בנה בעשר אצבעות, וללכת לעשות לביתו. אחרי כמה ימים של התאוורות בבית, הוא מתחיל להרגיש את הצער שאבא שלו מרגיש כל יום שהוא לא מגיע לעבודה. הוא יתעלה על עצמו, יחזור למשרד, ידפוק בדלת ויבקש מהאבא הזדמנות לתקן את הנזקים שהוא עשה. וכאשר האבא יקבל אותו במאור פנים ובשמחה, יתברר שדווקא בהזדמנות הזו הברכה הפנים שהקשר שלו לעסק הוא אישי ורגשי, שהוא מושקע שם לתמיד, ולכן גם התיקון עליו ובאחריותו.

כך גם בחייו של יהודי. פה ושם יכולות להיות עסקאות כושלות, נפילות או אפילו שימוש בכספי החברה לבזוזים, במקרה הגרוע. אבל המצב הזה לא יכול להימשך, כי מתישהו יהודי מרגיש שהוא חייב 'לחזור לעסק'. זה לא רק שהוא חש כישלון או תסכול מהמצב, אלא צער עמוק על עצם זה שהקשר שלו לעסק ולאבא נפגע.

עצם ההכרה בכך שמדובר ב'עסק של אבא', היא שמנקה את האדם, וגורמת לו לחזור שוב לעבודת השם. לא רק 'לא להיות מפוטר', אלא לחזור לעבודה בכוחות מחודשים, עם מוטיבציה גבוהה וחזקה הרבה יותר לעשות נכון ולהצליח, כמו שאבא רוצה. השינוי הזה נובע מההבנה שמיועד לו תפקיד למלא, ושהוא לא 'עוד בורג' במערכת אלא ממלא פונקציה קריטית ומשמעותית ביותר להצלחת העסק.

יש כאן שינוי תודעה עמוק מאד בנוגע לייסורי המצפון שאנו עשויים לחוש בגלל העבירות שאנו נופלים בהן. הרבה פעמים, הידיעה שנפלתי וחטאתי מתורגמת אצלנו להאשמות עצמיות ותיוג של עצמנו כ'יהודי סוג ב'. אבל כאן הרבי מלמד אותנו להפוך את המבט לחלוטין. עצם תחושת החרטה והרצון לתקן מלמדת שאני לא עוד פועל, אלא יהודי עם נשמה אלוהית קדושה שמשתוקקת לחיבור עם השם.

אם נביט על זה כך, זה יניע אותנו לשוב בתשובה שלמה: להתפלל בכוונה עמוקה יותר, ולקיים את המצוות מתוך תחושת התחדשות וחיות נלהבת. וזהו בדיוק כוחה של התשובה לנקות את הנשמה מהעוונות, כי תחושת הקרבה אל השם המיוחדת

לבנו ולהפך, וזה היה קורה גם בתקופות שהבן ממש 'פישל' בעבודה.

כך בנמשל. כאשר מדובר במקרי קיצון, הקדוש ברוך הוא מגלה את הקשר שלו לעם ישראל שלא מבוסס על הפעילות שלהם במסגרת השליחות בעולם. לכל יהודי יש קשר עמוק, עצמי ובלתי תלוי עם הקדוש ברוך הוא, משום שהוא "חלק א-לוה ממעל". הקשר הזה לא קשור לתחום המצוות וההתנהגות. אי אפשר לייצר קשר כזה על ידי מצוות, וגם אי אפשר לפגום בו על ידי עבירות. יהודי, מעצם היותו יהודי, יש בו נשמה קדושה שהיא 'ניצוץ' של הקדוש ברוך הוא.

נכון, מעצם היותו יהודי הוא גם הוכנס ל'עסק המשפחתי', ומוטלת עליו אחריות גדולה מאחרים להצלחת העסק. אבל יחד עם זאת, את העובדה שהוא בן של מלך מלכי המלכים אי אפשר לקחת ממנו אף פעם, בלי שום קשר למידת ההצלחה או ההשקעה הרוחנית שלו.

עצם בעצם

אם נחשוב על הדברים לעומק, נבין בהכרח שהקשר הזה בין יהודי להשם קיים כל הזמן. ובכל זאת, יש זמנים ומצבים שבהם הכול אחרת, וזו המהות של יום הכיפורים:

וזהו מה ש"עיצומו של יום מכפר".

שכן ביום הכיפורים מתגלה בכל אחד מישראל ההתקשרות העצמית של עצם נשמתו עם הקדוש ברוך הוא - וכאשר מדרגה זו מתגלה, סרים ומתבטלים בדרך ממילא כל הפגמים.

באותן המדרגות שבהן נגעו ופגמו החטאים, צריך לחדש עניין של כפרה. וזה נעשה על ידי תשובה, היוצרת אצל האדם, ועל ידי זה גם למעלה, התקשרות עמוקה בינו לקדוש ברוך הוא, והיא שוברת ומסירה את כל המונע ומעכב להתקשרות זו.

ואילו הכפרה של יום הכיפורים נעשית על ידי זה שמאירה דרגה שבה אין פגם מלכתחילה.

לאורך כל השנה, הקשר הזה כביכול נעלם. משום שיש תוכנית לבצע, יש עסק לנהל, וצריך להתקדם. אי אפשר לערבב עסקים ומשפחה. המקסימום של העירוב בין התחומים הוא כאשר הבן רוצה לתקן את מעשיו שפגעו בעסק, אז ניתנת לו הזדמנות ומתגלה הקשר האישי והרגשי שלו עם העסק המשפחתי.

כך זה תמיד, חוץ מיום אחד בשנה. יום הכיפורים הוא רגע מיוחד, בו נחשפת ומתגלה האמת. ביום הכיפורים אבא שבשמים מוריד את ה'תג' של בעל העסק, ומתגלה בעולם כפי שהוא ב'בגדי בית', כביכול. הוא מסתכל על יהודי אך ורק כבן, בלי כל קשר למצב שלו כעובד בעסק, בדיוק כמו שעושה אותו אבא ביום החתונה של הבן שלו או כאשר הוא צריך להתמסר לטיפול הרפואי שלו.

אם נשאל מהו יום הכיפורים, זוהי התשובה: התגלות עומק הקשר העצמי בין יהודי לקדוש ברוך הוא.

אפשר למצוא לזה ביטוי נפלא בעבודת הקודש של הכהן הגדול ביום הכיפורים בבית המקדש, שהיא הציר המרכזי של היום הקדוש. הכניסה של הכהן הגדול לקודש הקודשים היא השיא של יום כיפור. וברגע הזה, אומרת התורה, "כל אדם לא יהיה באוהל מועד"³. וכפי שמגלים לנו חז"ל⁴, הכוונה היא לא רק לבני אדם, אלא גם למלאכי השרת.

בדיוק כמו שמתחת לחופה אין מקום למנהל החשבונות, לא לחברי הדירקטוריון וגם לא לעובדים המצטיינים. כולם חשובים מאד לעסק המשפחתי, והם מוזמנים לאירוע כאורחים, אבל מתחת לחופה עומדים רק האבא והבן. ביום הכיפורים נכנס לקודש הקדשים אך ורק הכהן הגדול, נציג עם ישראל. כל השאר צופים מבחוץ.

מכאן התשובה לשאלה שהצגנו בתחילה: איך "עיצומו של יום" יכול לכפר? כי כאן לא מדובר על תהליך של התנקות והתרפאות. עם כניסת היום הקדוש אנחנו הופכים לדף חלק, נקי ולבן - לא משום שניקינו את הלכלוכים, אלא משום שאז מתגלה שמה שהתלכלך הייתה רק שכבה חיצונית, רק הבגדים שלנו - בשעה ש"עצם הנשמה" נותר בטוהרתו ובשלמותו.

1. ראה לקו"ש ח"ד ע' 1097 הערה 31 דמזה שע"י תשובה על עבירות מגיע למעלה ממקום צ"ג משמע שגם הפגם מגיע למעלה ממקום צ"ג.

3. ויקרא, טז, יז.

4. ירושלמי, יומא, א, ה.

ננעלים כל השערים

אמרנו שאכן, "עיצומו של יום מכפר", וחשיפת הקשר העצמי בין הנשמה להשם קורית מיד עם התקדש החג. ובכל זאת, השיא מגיע לקראת סיום עבודת הקודש שלנו בתפילות יום הכיפורים:

עניין זה בא לידי ביטוי בתפילות יום הכיפורים:

יום הכיפורים הוא היום היחידי בשנה שיש בו חיוב חמש תפילות. חמש תפילות אלו הן כנגד חמש מדרגות הנשמה - נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה.

ובתפילה החמישית שאין מתפללים אלא ביום הכיפורים, תפילת נעילה, מתגלה בחינת יחידה שבנשמה, כפי שהיא מאוחדת עם הקדוש ברוך הוא, ואין בדרגה זו מקום לשום עניין מלבד הקדוש ברוך הוא וישראל.

וזהו פירוש "נעילה": באותה שעה ננעלים כל השערים, ואין מניחים לאף אחד להיכנס לשם. שם נמצאים ישראל לבדם עם עצמותו יתברך.

בתורת הקבלה והחסידות מוסבר שבנשמה יש חמישה חלקים כלליים, המכונים בחמישה שמות שונים - מלמטה למעלה: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה.

על קצה המזלג: השם "נפש" שייך לתחום ההתנהגות, השם "רוח" מסמל את הרגשות האלווקיים, "נשמה" קשור לידיעה ולהכרה שלנו באלוקות, "חיה" מסמל את התשוקות והרצונות הנסתרים, ו"יחידה" היא הרובד הפנימי ביותר, גרעין הזהות של הנשמה האלוקית.

כל תפילה במחזור התפילות היומיות הקבועות קשורה לרובד אחד בנשמה. בכל יום אנחנו מתפללים שלוש תפילות, כי במצבי השגרה, הכי גבוה שאנחנו מסוגלים להגיע הוא לחשוף ולעורר את חלק ה"נשמה".

בימים מיוחדים מתפללים תפילה נוספת, כנגד הכוחות הנסתרים של הנשמה. אבל אחרי הכול, כל ארבעת החלקים הללו קשורים לתפקוד הרוחני שלנו. כל אחד מהם ברמתו ובצורתו

מבטא את רמת ההתמסרות שלנו להיות שותפים בשליחות הגדולה של הקדוש ברוך הוא כאן בעולם - אם במעשה, ברגש, בהבנה או עמוק מכך.

אבל רק ביום כיפור מתפללים **חמש** תפילות. זהו לא סתם מספר, אלא ביטוי לכך שביום הקדוש הזה פועל ומתגלה החלק הפנימי ה'גרעיני' ביותר של הנשמה האלוקית, החלק החמישי. תפילת נעילה היא התעוררות של ה"יחידה", נקודת הנשמה עצמה, המקום שבו היא והקדוש ברוך הוא אחד. המרחב שבו אין שום משמעות לשאלה מה אתה עושה כיהודי, אלא מי אתה כ"חלק א-לוה ממעל ממש".

המשמעות הזו נמצאת גם בשמה של התפילה: נעילה. בפשטות, הכוונה היא שאת התפילה הזו מתפללים 'ברגע האחרון', בדמדומים של צאת היום הקדוש, כאשר שערי שמים שהיו פתוחים עד עתה לבקשות ותפילות מתחילים להינעל. אבל המשמעות הפנימית היא שברגע הזה אנחנו ננעלים יחד עם הקדוש ברוך הוא, רק אנחנו והוא. ביום הכיפורים אנחנו מסתגרים לבדנו עם הקדוש ברוך הוא, מתייחדים בייחוד שאין בו מקום לשום דבר, גבוה או נמוך ככל שיהיה. ובתפילת נעילה זה מורגש ומתבטא בצורה המלאה ביותר.

פגישה יזומה

לאחר כל מה שלמדנו, עלולה להתעורר שאלה פשוטה: אם כך, למה אנחנו נכנסים לבית הכנסת לשעות על גבי שעות של תפילה ביום כיפור? למה בכלל לצום, להתעטף בטלית ובקיטל ולפתוח מחזור? - הלא אם העסק סגור, והקדוש ברוך הוא עוזב הכול כדי 'להיות איתנו' ורק איתנו באותן עשרים ושש שעות קדושות, מה הטעם בכלל בכל העשייה שלנו?

נקרא את ההסבר בלשונו של הרבי:

ביום הכיפורים ישנם כל שלושת עניינים אלו:

עצם הנשמה - "עיצומו של יום מכפר"; התשובה של יום הכיפורים; והמצווה של יום הכיפורים - מצוות התענית וכו', וכן מצוות התשובה והווידוי.

גילוי עצם הנשמה שעל ידי "עיצומו של יום" מתבטא במצוות יום הכיפורים - עינוי, שביתה ממלאכה ו"מקרא קודש".

ביותר, לא רק לעצם הקשר בינינו לבין הקדוש ברוך הוא, אלא גם להצלחת המשימה. יום כיפור מאיר מחדש את התורה והמצוות עצמן, את עבודת השם עצמה, באור של קרבה ואהבה הדדית, עצמית ובלתי תלויה בשום גורם חיצוני.

כאשר ביום הכיפורים אנו לא מסתפקים בכך שהעוונות נמחלים מעצם קדושת היום, אלא גם מנצלים את היום לווידוי ותשובה וגם מקיימים בו את המצוות המיוחדות לו, אנחנו למעשה מוודאים שיום הכיפורים שלנו יהדהד גם אחרי שהוא ייגמר ונחזור לימי השגרה. שנזכור את 'עת הנעילה' בה היינו רק אנחנו והקדוש ברוך הוא יחד, ונתמסר מחדש לייעודנו בעולם מתוך חיבור פנימי ואהבה גדולה.

את הדף החלק שנקבל ביום כיפור לא נשאיר ריק, אלא נמלא אותו במצוות ובמעשים טובים, מתוך שמחה וחיות, ובאהבה עצומה ואינסופית אל הקדוש ברוך הוא.

חג של תשובה

חסיד אחד, יהודי פשוט, נכנס פעם אל חדרו של הרבי הרש"ב בערב יום הכיפורים לאחר תפילת שחרית, לקיים את המנהג ולקבל פרוסת עוגת דבש, 'לעקאן'.

הוא פנה אל הרבי בשמחה ובנחת ואמר: "חג שמח, רבי!"

הרבי הרים את עינו מהספר בו למד, הסתכל על החסיד ושאל: "על מה ולמה השמחה? זה נכון שמבחינה הלכתית עכשיו יום טוב, לא אומרים תחנון ואוכלים סעודה גדולה. אבל בכל זאת, ערב יום הכיפורים הוא זמן של תשובה מעומק הלב!"

החסיד, בפשטותו, השיב לרבי: "אנחנו רק מציינים לרצון השם. הקדוש ברוך הוא אמר בתורה שערב יום הכיפורים הוא יום טוב, אז כעת אנו שמחים. לאחר תפילת מנחה נעמוד לקיים את הציווי לומר וידוי, ואז נחזור בתשובה מעומק הלב."

הרבי היה שבערצון ביותר מתשובתו הפשוטה של החסיד, נתן לו את פרוסת העוגה ואמר: "אני נותן לך לעקאן, והשם יתברך ייתן לך שנה מתוקה."

כדי להבין בצורה מלאה ונכונה את מהות יום הכיפורים, נחזור אחורה אל המשל ו'נתקן' אותו מעט. נאמר כך: יום כיפור הוא לא כמו חתונה או מחלה קשה של הסמנכ"ל-הבן. זה לא קשר עצמי שמתגלה בעקבות הנסיבות החריגות, אלא להפך. זהו זמן מפגש יזום על ידי האבא והבן להעצמה וחשיפה של הקשר העמוק ביניהם.

אבא ובן חכמים, לא מחכים לאירוע טרגי או לרגע יוצא דופן כדי לחשוף את הקשר ביניהם. הם מבינים את החשיבות של ההכרה בקשר הזה כלפי עצמם, וגם את החשיבות שלו כלפי העסק - ולכן האבא יזום מעצמו יום שנתי שאותו הוא מנקה מכל הפגישות, הנסיעות והטלפונים שקשורים לעסק, ויוצא ליום שלם של מפגש משותף ובלעדי עם הבן.

מה עושים השניים ביום הזה? דבר ראשון מבליים יחד, נזכרים בכך שהם פשוט אבא ובן, מדברים זה על מצוקותיו וחוויותיו של זה ומשתפים אחד את השני במה שקורה בחייהם. הם מדברים על הכול, כולל על פיתוח העסק שנמצא בראש מעייניהם של שניהם. אבל הפעם זה שונה. הם לא מדברים כמו עובד ומעביד, אלא כמו אבא ובן.

ביום הזה, הם חווים מחדש את כל החוויות במשך השנה מהפן האישי. הם חווים מחדש הן את המשברים שהתגלעו ביניהם, והן את הרוגע והסיפוק של ימי השגרה - אבל לכל המילים יש מנגינה אחרת, לכל הרגשות יש טעם אחר, ולכל מבט ביניהם יש משמעות שונה לגמרי מהרגיל.

המפגש היזום הזה מגבש אותם ונותן להם את הכוח להתמודד נכון בכל שאר הימים בהם העסק עובד כרגיל. גם בימים בהם יש צעקות ומתגלעים ויכוחים, וגם בימים בהם יש הצלחות והאבא והבן מתחבקים בהתרגשות אחרי עסקה מסחררת - הקשר ביניהם מבוסס על הבנה משותפת, על מה שנאמר ועל מה שדובר בלי מילים באותו מפגש שבו הם היו רק הם, רק אבא ובן שיושבים ביחד.

ובנמשל? גם ביום כיפור ה'עסק' לא נסגר. גם ביום הזה אנחנו בשליחות לעשות "דירה בתחתונים". אדרבה, זה היום החיוני והחשוב

ח. ראה ד"ה והוא כחנן תרנ"ז פי"ז שהעניו דיו"כ מגיע למעלה מבחי' התשובה.

"איזו היא הדרך לתשובה?"

**'תיקון דבר בלתי רצוי לא יכול להיות על ידי דבר נוסף בלתי רצוי – עצבות וייאוש';
איך עושים תשובה בפועל, ומה צריך ללמוד לשם כך?; איזה תוכן מתאים לכלול
ב'דברי התעוררות' בעשרת ימי תשובה? – מקבץ מכתבים אודות עבודת התשובה וימי
התשובה**

המשפחה בסביבתה, בין מכירותיה וידידותיה. הן
בדיבור, והן בהפצת חומר שנדפס וכיוצא בזה,
וכמובן בדרכי נועם, אף כי במרץ המתאים.

ב) וכן תחקוק במוחה וליבה את תוכן עניין
הביטחון, והשגחת השם יתברך - המשיג על כל
אחד ואחת בהשגחה פרטית, והרי הוא יתברך הוא
'עצם הטוב', ומטבע הטוב הוא להיטיב לכולם.

ג) ועוד, ולכל לראש [דבר זה הינו ראשון
במעלה] - לדעת אשר על איש ואישה הישראלים
מוטל להיות תמיד בשמחה וטוב לבב,

וכדמוכ [וכמו שמוכח] גם כן מכך שנצטוונו
בהתחלת כל יום ויום להודות ולברך להשם
יתברך, בורא העולם ויוצר האדם, וכנוסח "מודה
אני" וכו' וכל ברכות השחר שלאחרי זה, ומטרת
הודאה זו היא להכיר בחסדי השם עימנו ולשמוח
בכך.

וכידוע הסיפור מהרב הצדיק הרב הגאון הרב
החסיד וכו' רבי לוי יצחק מברדיטשוב, שמצאוהו
בבוקר אחד רוקד ושמח באמירת הברכה "שלא
עשני גוי" וכו'.

ויהי רצון שתבשר טוב בכל האמור.

בהתאם לתוכן המכתב ונחיצותו, הינו נשלח בלי
תור.

בברכה לבשורות טובות.

(כרך כ, אגרת זתקלא)

מובנת הפליאה והתמיהה על מה שכותבת
במכתבה אליי שכאילו אין בזה [במכשול מסוים
שאירע לה בענייני טהרת המשפחה] אפשרות
לתקן וכו',

שהרי מסקנתה זו זהו הפך יסוד אמונתנו
ותורתנו, "תורת חיים", ש"אין לך דבר העומד
בפני התשובה"! ומקרא מלא דיבר הכתוב [הדבר
אף נאמר במפורש בפסוק]: "לא ידח ממנו נידח"
[כלומר: לא ייוותר אף יהודי שלא יחזור בתשובה],

והרי הדברים הללו אמורים אפילו באם מדובר
במקרה בו חטא ברור ישנו, ואף נעשה במזיד חס
ושלום וכו' וכו', שאפילו במקרים כאלו אפשרי
לעשות תשובה, מה שאין כן בעניין שאודותו
כותבת, שאינו בדרגא זו, חס ושלום, כלל.

ועוד, וגם זה עיקר:

פשוט שעניין בלתי רצוי, התיקון שלו הוא
על ידי עניין רצוי וטוב וקדוש, ולא חס ושלום
להוסיף בעוד עניין בלתי רצוי. ועניין העצבות,
ועל אחת כמה וכמה הייאוש, הרי הם מן הדברים
המושללים בשלילה מוחלטת בספרים המדברים
אודות עבודת השם יתברך, וביחוד [ובמיוחד]
בספר תניא קדישא, וממילא פשוט שאין כל מקום
לייאוש שלה בעקבות המכשול שאירע, ואין
להאריך בדבר הכי פשוט.

ובהנוגע לפועל:

א) תשתדל בהסברת העניין דחוקי ודיני טהרת

במענה על מכתבו אל"י, בו כותב ומתאר את מצב רוחו והתמרמרותו על זה [על שנכשל בעניין בלתי רצוי], ואשר מחפש לעשות תשובה, ומסיים את מכתבו בלשון: 'היש עוד תשובה?'

והנה, אין כלל מקום לשאלה זו. וכפסק רז"ל ש"אין לך דבר העומד בפני התשובה!".

וכדמוכח [וכמו שמוכח] גם ממה שתיקנו אנשי כנסת הגדולה, לכל אחד ואחד מישראל, לומר בתפילתו "השיבנו אליך ונשובה", ותכף לאחר זה את ברכת "סלח לנו", וכל זה בהזכרת שם ומלכות - אף שאם היה ספק חס ושלום בדבר, הרי "ספק ברכות להקל", ועל כרחך [מוכרחים לומר] דאין כאן שום ספק כלל, כי ודאי הדבר שניתן לעשות תשובה וה' סולח על החטא! וכמבואר כל זה באגרת התשובה לרבינו הזקן פרק י"א.

ומה שכותב במכתבו: איזו היא הדרך לתשובה?

הנה גם זה פשוט - שצריך להיות חרטה על מעשי העבר, והעיקר הוא - קבלה בנוגע להבא, וכמובן הנהגה מתאימה לקבלה זו, וקיום במעשה - ב"ועשה טוב" בנוגע לדברים אשר עליו לעשות, וב"סור מרע" בזהירות ממכשול בנוגע למצוות השם "אשר לא תעשינה" [מצוות 'לא תעשה'],

ובוודאי שכדי לדעת את כל זה, מובן שצריך ללמוד את ההלכות הצריכות בחיים היום יומיים, ולחזור עליהם שוב ושוב, עד שהתלמוד יביא לידי מעשה,

וכדי לזכות לסייעתא דשמיא בעבודת התשובה, הנה מוכרח הדבר שבכל יום לאחר תפילת הבוקר יאמר איזה קאפיטלעך [כמה פרקי] תהלים, וכן יקבע שיעור בלימוד תורת החסידות, המאירה דרך האדם בחיים, והשם יתברך יצליחו.

(כרך יב, אגרת ג'תתצח)

המתפללים ותכונות נפשם. וכולל - ההסברה שהרי זה [ההנהגה בדרך התורה והמצוות, זוהי] טובה לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות. ואף שלפעמים אין זה מובן כל כך בשכל, הרי טבעי הדבר שאי אפשר לשכל האדם, שהינו גבולי - להבין ולתפוס דבר בלתי גבולי, שזהו ב'אין ערוך' הרבה יותר מ'לעייל פילא בקופא דמחטא' [= 'להכניס פיל בתוך החור של המחט'. כי בסופו של דבר הן הפיל והן המחט הינם בעלי גבול, ואילו כאן מדובר בפער בין השכל הגבולי לבין דבר בלתי גבולי] וכו'.

במה שכתב במכתבו שבאו אליו לבקש שיעור רחמים עבור קרובים וכו', ומה יעשה במקרים כאלו.

בהזדמנויות כאלו, מובן שנכון הדבר שינצל העניין לעורר על-דבר הוספה ביראת שמיים, ובוודאי גם להבא יתנהג באופן כזה; ויציע לפניהם שיזכרו [שיזכיר אותם] על הציון הקדוש של כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר [הרי"צ] זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, וההוספה בענייני תורה ומצוות היא תשמש 'צינור' וכללי לקבלת התפילה.

(כרך טו, אגרת ה'תשלב)

במענה על מכתבו אל"י, בו כותב אשר נתקבל לשמש שליח ציבור בבית הכנסת, וכמנהג ישראל ותיק [העתיק] - ידבר לפניהם דברי התעוררות בעשרת ימי תשובה הבאים עלינו לטובה.

ומובן שנכון עשה שקיבל על עצמו משרה זו, ובוודאי יהיה שם מניין יהודים ויותר שהינם שומרי שבת. וישתדל להרבות מספרם [של שומרי השבת] הלוח והוסיף, על ידי דברי התעוררות בראש השנה וכו' באופן רשמי [כחלק ממסגרת תוכנית התפילות בבית הכנסת], וכן דברי התעוררות שישתדל לשלב בכל עת מצוא, שיראה שהיא שעת הכושר, ובפרט בכללות עשרת ימי תשובה, הימים והלילות, עליהם נאמר "דרשו ה' בהימצאו [קראוהו בהיותו קרוב] גו", ובהם ישנו "קירוב המאור אל הניצוץ" [המאור, הקב"ה נמצא בקירוב לכל יהודי, שנשמתו היא 'ניצוץ' מהבורא].

ומה לדבר באותם דברי התעוררות? - תכלית המכוון [כיוון ומטרת הדיבורים] צריך להיות מתאים לדבר משנה "המעשה הוא העיקר", כלומר: דיבורים כאלו שיובילו לידי מעשה בפועל.

והאופנים כיצד להסבירם, הרי זה תלוי בסוג

אבינו מלכנו // מאמר "יגדלך תעלומות חוכמה" – ספר המאמרים תרצ"א

מה עומד מאחורי ההכרזה במוצאי היום הקדוש "לשנה הבאה בירושלים"? כיצד העובדה שאנו "בני מלכים" תורמת לעבודת התשובה? ואיזה לימוד הינו "חוב גמור על כל אחד?" – תשובת יום הכיפורים והשמחה הגדולה שבעקבותיה

— א —

העדר שימת לב

ענין השמחה הגדולה והעצמית שבאה אחרי העבודה דיום הכפורים, ואחרי אמירת פסוקי המסירות נפש והיחוד [שבסיום תפילת נעילה]. המשל בזה הוא:

בן מלך, אשר לסבת העדר הבטול אל המלך הרי גורם העדר שימת לב של הבן מלך אל פקודי וצווי המלך, והרי הוא מתרחק מן המלך ומזמן לזמן נעשה רחוק יותר עד שאינו מקים מצות המלך.

והעדר קיום זה הוא אינו מפני שחפץ לעשות הפוך רצון המלך, אלא שלסיבת העדר שימת לבו אל צווי המלך ופקודי אינו יודע או אינו זוכר שכן וכך צוה המלך ועובר על זה.

וכה נרחק עד כי עושה דבר שהוא נגד רצון המלך.

וכה הולך מדרגא לדרגא עד כי לסבות גדל חטאיו עונותיו ופשעיו – אשר ההתחלה היא העדר הבטול הגמור בקבלת על, שעל ידי זה הרי נעשה מציאות לעצמו ויורד מדרגא לדרגא – עד כי נופל בשביה אל מנגדי המלך, שזהו צער גדול למלך.

שמחה עצמית

אמנם כאשר מגיע הזמן, והבן מלך מתבונן במעמדו [ו]מצבו כי ברע הוא, ולהיותו בן מלך הרי יש בו גבורה עצמית –

הנה בלח גבורתו זו הרי הוא מתעורר ויוצא מן השביה, ובא אל אביו המלך בתרטה גמורה על העבר ובקבלת טובה על להבא, ומקבל עליו כל העונשים, ורק אחת מבקשו הוא אשר אביו המלך יתרצה ויתפסם אליו ויהיה נחשב אצלו לבן כאשר בתחלה.

הנה תשובה זו ותרטה זו, להיותה באה בגבורה וחזק עצמי, הרי זה מעורר עצמותו ומהותו של

אביו המלך, שמכפר ומוחל וסולח לו על כל חטאיו עונותיו ופשעיו, ומתפסם ומתרצה אליו ומקרבו בימין צדקו.

אשר מכל זה נעשה שמחה גדולה – דהבן הוא שש ושמח על עצמותו ומהותו של האב בשמחה עצמית, דשמחה זו מעוררת שמחה עצמית בהאב, ושניהם שמחים בשמחה עצמית על הקרוב והיחוד הגדול הזה.

— ב —

מעשי הבנים 'נוגעים' יותר

והענין הוא, דהנה מלך הוא ענין הרוממות והתנשאות – שבה הרי מבדל המלך מכל אדם, שהוא ברוממות והתנשאות עצמי.

וידוע בענין ההכתרה, שזהו מה שעל ידי בטול העם המכתרים אותו הנה הוא מתעורר בראון למלך. והינו דההכתרה קורא וממשיך מן מדת ההתנשאות העצמי להיות בא בגלוי הרוממות, דעל ידי רוממות זו הוא המלוכה והממשלה על העם.

אם כן, מובן שכל מה שהעם מראים רצונם בבטול גדול לקבלו למלך עליהם, הרי הם מעוררים יותר מדת ההתנשאות.

ובמילא מובן דהעדר הבטול בכלל, והעדר קיום פקודת המלך בפרט, וכל שכן לעשות הפך הרצון המלך ופקודתו – הוא מרידה בכתר מלכות!

והנה בנים הם מעצמות מח האב, הינו מהעצמות שלמעלה מהגלויים.

ולכן כל עניני הנהגות הבנים ומעשיהם נוגעים בעמק ובעצמות יותר מכמו אנשים זרים. כנראה במוחש דכאשר הבנים מתנהגים במעשה הטוב ובהנהגה טובה כרצון האב, הוא ענג גדול ועצמי.

והינו דלכד זה דמעשה הטוב הרי הוא טוב בעצם, וכל מי שעושה טוב, גם איש זר, הרי זה ענג – אמנם, זהו הענג מהמעשה דדבר הטוב בלבד.

אָבֶל פֶּאָשֶׁר עוֹשֶׂה הַטּוֹב הוּא בִּנּוּ, הוּא עֲנֵג עֲצָמִי.
וְטַעַם הַדָּבָר הוּא לִפִּי שֶׁהֵבֵן הוּא מַעֲצָמוֹ וּמַהוּתוֹ
מִמֶּשׁ.

וְכֵן לְהַפֶּךְ, דְּכֶאֱשֶׁר הֵבֵן עוֹשֶׂה שְׁלֵא בְטוֹב הוּא
צֶעֶר עֲצָמִי - הֵינּוּ דְלִבְדֹּה זֶה דְּמַעֲשֶׂה הֵלֹא-טוֹב אוֹ
הָרַע שֶׁזֶהוּ רַע מִמֶּשׁ, וְגוֹרֵם רַחֲמָנָא לִיצְלֵן צְרוּת
וְרַעוּת, הֵנָּה עוֹד זֹאת יִגְדֵל הַצֶּעֶר בְּיוֹתֵר, דְּכֶאֱשֶׁר
מַעֲשֶׂה הֵלֹא-טוֹב עוֹשֶׂה בִּנּוּ דָּאז הוּא צֶעֶר עֲצָמִי.

וְהֵנָּה בְּנֵי מַלְכִים הָרִי כָל מַהוּתָם וְעֲצָמוּתָם הוּא
מַמַּהוּת וּמַעֲצָמוּת הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵעַלָּה
מִהַפְּחוּת הַגְּלוּיִים.

וְלִזְזוּת כֶּאֱשֶׁר בְּנֵי הַמֶּלֶךְ חוֹזְרִים בְּתִשְׁבּוּבָה, הֵנָּה
מִלְבָּד זֹאת שֶׁהֵם בְּעַלִּי מַעְלָה וּבְעַלִּי גְבוּרָה בְּעֵצָם
מַהוּתָם, הָרִי הֵם מְעוֹרְרִים עֲצָמוּת הַמֶּלֶךְ מִמֶּשׁ
וּמִתְאַחֲדִים בּוֹ בְּיַחֲוֹד גָּמוּר לְהִיּוֹתָם דָּבָר אֶחָד
מִמֶּשׁ.

— ג —

חוב גמור ללמוד הלכה!

וְזֶהוּ "כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מַלְכִים הֵם" - דְּכָל עַנְיָנִי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נֹוֹגְעִים לְמַעְלָה מֵאֵד, וּבְמִילָא מוֹבֵן
דְּהַחֲטֵא וְעוֹן דְּנִשְׁמוּת יִשְׂרָאֵל נֹוֹגֵעַ בְּמֵאֵד.

וְכִמּוֹ בְּנִשְׁמִיּוֹת, הֵנָּה מִהֶעֱדָר הַבְּטוּל בָּאִים לִידֵי
הֶעֱדָר שִׁמְתַּת לֵב בִּידִיעַת הַחֻקִּים, וּמִזֶּה בָּאִים אַחֵר
כֶּף לַעֲבוֹר וְלַעֲשׂוֹת הַפּוֹדֵן הַרְצוֹן -

הֵנָּה כִּמּוֹ כֵּן הוּא בְּעַבְדוּתָהּ: דְּמִהֶעֱדָר הַבְּטוּל
בְּקִבְלַת עַל מַלְכוּת שְׁמִים בָּאִים לִידֵי הֶעֱדָר
הִידִיעָה בְּאֶסוּר וְהֶתֶר.

אֲשֶׁר הַחֹב הַגָּמוּר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוּא לְדַעַת
דִּינֵי הַתּוֹרָה בְּאֶסוּר וְהֶתֶר בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת - כִּמּוֹ דִּינֵי
הַנּוֹגְעִים לְמַעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת - כִּמּוֹ דִּינֵי
הַשְּׁכָמַת הַבֶּקֶר, צִיצִית, תְּפִלִּין, קְרִיאַת שְׁמַע
וְתַפְלָה, דִּינֵי בְּרָכוֹת וְנִסְתִּילַת יָדַיִם וּבִרְפַת הַמְּזוֹן,
שֶׁבֶת יוֹם טוֹב.

וְצָרִיכִים לְהִיּוֹת בְּקִיָּאִים בְּזֶה, וְצָרִיכִים לְלַמֵּד
בְּכָל עֵת בְּקִבְעִיעוֹת שְׁלַחַן עֲרוּךְ אוֹרַח חַיִּים וְלִהְיוֹת
בְּקִי בָהֶם, וּמִי שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ יָפָה לִידַע וְלִזְכֹּר פְּרָטִי
הַדִּינִים וְלַעֲמֹד עֲלֵיהֶם לְהִבְיָנֵם יְלַמֵּד קַצּוֹר שְׁלַחַן
עֲרוּךְ וְיִהְיֶה בְּקִי בּוֹ.

וְהֵינּוּ שִׁיחֵי הַדְּבָרִים וְהַעֲנִינִים חֻקִּים בְּמוֹחוֹ
וְלִבּוֹ, לַעֲשׂוֹתָם כְּדִינָם וְכִהְלָכְתָּם דָּבָר דָּבָר עַל

אופֿנוֹ².

וְצָרִיכִים לַעֲשׂוֹת קְבִיעוֹת זוּ בְּקִבְלַת עַל -
דִּיחֵי[ה] מֵה שִׁיחֵי, הֵנָּה 'אַל יִחַסֵּר הַמְּזֹג' בְּלִמּוּד
זֶה!

אֲמַנֵּם, בְּהֶעֱדָר הַבְּטוּל בְּקִבְלַת עַל הָרִי שׁוֹכְחִים
אֵת זֶה שְׁלִמֵד מִכְּבָר אוֹ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְכַתְּחָלָה.

וְכִמּוֹ שֶׁאֵינוֹ רוֹאִים בְּמוֹחַשׁ, שֶׁיִּשְׁנֵם כְּמָה אֲנָשִׁים
שֶׁהֵם בְּעַלִּי צוּרָה בִּידִיעַת הַתּוֹרָה, וְכֵן יִשְׁנֵם גַּם
בְּעַלִּי עֲבוּדָה בְּמֹחַ וְלֵב לִפִּי עֶרְפָּם, וְאֵינֶם יוֹדְעִים
הַלָּכָה בְּמִקּוֹם שֶׁאֲפָשֶׁר לְהַפְסִיק לַעֲנִית אֲמוֹן, וְעוֹד
כְּמָה עֲנִינִים שְׁעוֹשִׂים שְׁגִיאוֹת גְּדוּלוֹת, בְּסִבָּת
הֶעֱדָר הִידִיעָה.

וּבְכִלְלוֹת, הֵנָּה מִהַשׁוּג בָּאִים רַחֲמָנָא לִיצְלֵן אֵל
הַמְּזִיד, וְנוֹפְלִים חֵס וְשְׁלוֹם בְּגִלוֹת וְשִׁבְיָה בְּמִקּוֹם
הַקְּלָפָה וְסִטְרָא אַחֲרָא,

דָּאז הֵנָּה לְבַד זֹאת דְּכִלְלוֹת הָעַנְיָן וּפְרָטִיו
נֹוֹגֵעַ בְּהוֹרְדַת הַנֶּשְׁמָה וּמִדְּרֻגוֹתֶיהָ, הֵנָּה עוֹד זֹאת
שְׁגוּרָמִים בְּזֶה צֶעֶר גְּדוֹל לְמַעְלָה כְּכִיכּוֹל, כְּנֹזֶכֶר
לְעִיל בְּהַמְשִׁיל דְּבֵן מֶלֶךְ אֲשֶׁר בְּסִבָּת הֶעֱדָר הַבְּטוּל
הָרִי נֹפֵל לְמַנְגִּיד הַמֶּלֶךְ.

— ד —

"לשנה הבאה בירושלים"

אֲמַנֵּם, "כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מַלְכִים הֵם", שֶׁהֵם בְּעַלִּי
מַעְלָה וּבְעַלִּי גְבוּרָה בְּעֵצָם מַהוּתָם.

הֵנָּה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים הָרִי תִשְׁבּוּבָתָם הִיא מַעֲמֵק
וּפְנִימִיּוּת הַלֵּב, וּבְתַפְלַת נַעֲלִיָּה מִתְּגַלֶּה נְקוּדַת הַלֵּב
שֶׁהוּא נְקוּדַת הַיְּהוּדוּת, וְאוֹמְרִים פְּסוּקֵי הַמִּסְרִיּוֹת
נֶפֶשׁ וְהַיְּחִיד, וּמִסְפָּמִים בְּהַחֲלָטָה גָּמוּרָה אֲשֶׁר
מִרְגַּע זֶה וְהִלָּאָה יִהְיֶה כָּל עֲשִׂיּוֹתָיו לְשֵׁם שְׁמִים.

וְזֶהוּ אֲמִירַת "לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם": דִּירוּשָׁלַיִם
הַכִּנּוּיָה יִרְאָה שְׁלֵמָה. דְּבִאֲמַת הֵנָּה כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל
הוּא יִרְאָ אֱלֹקִים, אֵלָּא שֶׁהִירְאָה הִיא בְּהַעֲלָם.
וְיִרְאָה שְׁלֵמָה הוּא שֶׁהִירְאָה בָּאָה בְּגִלוּיָהּ בְּפִעֵל
בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת, שֶׁזֶהוּ "ירוּשָׁלַיִם" - וְזֶהוּ "לְשָׁנָה
הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם", הֵינּוּ דְשִׁנָּה זֶה הַבָּאָה מִרְגַּע זֶה
בְּכָל מִשָּׁךְ הַשָּׁנָה תִּהְיֶה כָּל הָעֲשִׂיּוֹת בִּירְאַת שְׁמִים -

הֵנָּה מִיַּד מִתְּגַדֵּל הַשְּׁמִחָה בְּהַתְּלַבּוּת עֲצוּמָה,
וְנִקְרָאת "זְמַן שְׂמִחָתָנוּ" בְּשִׁמְחָה כְּפוּלָה
וּמִשְׁלֵשֶׁת:

הָא', שֶׁהִיא הַשְּׁמִחָה עַל הַקְּרוֹב הַפְּנִימִי וְהַעֲצָמִי

2. ע"פ משלי כה, יא.

1. שבת קכ"ח א'.

שולחן שבת חסידי

התוועדות משפחתית
לשולחן שבת

ציור: זלמן קליינמן

מתוך שמחה!

מה אמר הרבי לרב שוחט שביקש בדמעות אודות עשיית תשובה? איך קיבל ר' ראובן דונין תשובה מהרבי לאחר 22 שנה? והאם המרירות שבעבודת התשובה יכולה דווקא לחזק את השמחה?! – עבודת ימי התשובה, מתוך שמחה

כנראה שאינך רוצה...

מספר הרב עזרא בנימין שוחט:

בשנת תשכ"ה, בהיותי בשנות העשרים לחיי, נסעתי אל הרבי. כאשר נכנסתי ל"יחידות", הגשתי לרבי פ"נ ארוך, הרבי התייחס לכל מה שכתבתי בפ"נ, ואז שאל: 'יש לך עוד משהו לשאול?'.

השאלה הזו הכתה אותי בתדהמה. הלא שככותבים פ"נ לרבי, חושבים היטב על מה שכותבים ולא מחסירים אף פרט. למה הרבי מכון בשאלתו? מה עוד היה עליי לשאול שלא שאלתי? חשבתי וחשבתי, אך חוותי 'סתירת המוחין'. פשוט לא ידעתי מה לענות.

הרבי שאל שנית: 'יש לך עוד משהו לשאול?'.

כעת מחשבותיי התחילו ממש להתרוצץ. מה אני לא תופס? מה החסרתי?

ואז הרבי שאל פעם שלישית: 'יש לך עוד משהו לשאול? כי אני רוצה שתגמור עם העניינים שלך לפני שנדבר על העניינים שלי'.

כאן ממש נבהלתי. זו הייתה הרגשה נוראה. הרבי שואל שלוש פעמים, בוודאי חסר לי משהו מהותי, צריך להסיר את הקליפה העבה המעלימה ומסתירה. פרצתי בבכי ואמרתי: 'רבי, עזור לי לחזור בתשובה!'.

הרבי הגיב ואמר: 'כנראה שאתה לא רוצה לעשות תשובה מתוך שמחה...'.

[לאחר ה"יחידות" שאלתי את הרבי בכתב מה הפירוש 'תשובה מתוך שמחה', וקיבלתי מענה מפורט מדוע מצוות התשובה צריכה להתבצע דווקא מתוך שמחה גדולה, כמו קיום כל המצוות שצריך להיות בשמחה, ואף יותר מכך].

מה הם העניינים של הרבי - עליהם רצה הרבי לדבר לאחר שאגמור עם העניינים שלי? הרבי רצה שאמסור לו דו"ח מהנעשה ב'הפצת המעינות'. באותה עת למדתי בארץ הקודש והרבי רצה שאעסוק בכך.

ממה אנו יראים?

אנו נמצאים עתה בעיצומם של 'הימים הנוראים'. ימים בהם תופסת ה'יראה' מקום נכבד, כפי ששם מבטא זאת באופן מודגש.

ממה אנו אמורים להיות 'יראים' בימים אלו? ההבנה הרווחת בעולם היא, שמדובר ביראה מן הדין ומשפט שאנו עומדים בפניו. יראה מסימן השאלה שעומד על הכתיבה והחתימה הטובה של כל אחד ואחת מאיתנו.

אך למרות שזוהי אמת לאמיתה, וכך הם אכן פני הדברים, יראה זו היא הרמה הבסיסית, הרובד החיצוני בלבד של ימים גדולים אלו. היראה העמוקה יותר, שעליה אנו צריכים לשים את הדגש, היא יראה אחרת ונעלית הרבה יותר, כפי שמיד נראה.

מעשי ותפילתי יכריעו!

ומכריעים אם הקב"ה ימשיך 'למלוך' ולהחיות את העולם כולו במשך השנה הקרובה.

המחשבה על כך, מביאה ליראה גדולה. לא יראה של פחד מעונש, וחשש מה יעלה בגורלי - אלא 'יראת רוממות' מגודל השעה והמעמד. 'יראה' מגודל האחריות שמונחת על כתפי, שמעשי ותפילתי האישית "מלוך על העולם כולו בכבודך", הם אלו שיקבעו מה יהיה גורל מלכות ה' על העולם כולו.

היום הפותח את 'הימים הנוראים' הוא ראש השנה, היום בו אנו ממליכים את הקב"ה למלך עלינו ועל העולם כולו. כפי שאומרים חז"ל: "אמר הקב"ה: אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם".

תורת החסידות מבארת בהרחבה ובעמקות, מה עומד מאחורי המושג 'הכתרת המלך'. אך תמצית העניין היא: העובדה שהקב"ה הוא 'מלך העולם', כלומר - בורא ומחיה את העולם, היא העומדת למבחן בראש השנה. אנחנו אלו שפועלים

אחריות משמחה

השנה זוהי 'תשובה כללית', שממנה באה ה'תשובה הפרטית' של עשרת ימי תשובה. כלומר: כדי לערוך את עבודת התשובה 'הפרטית', לבדוק מה היו הכשלים בשנה החולפת ולהתחרט עליהם, נדרשת מאיתנו קודם כל 'תשובה כללית' - להבין מה עומד מאחורי זה.

קודם כל עלינו להכיר בכך שזכינו ונבחרנו להיות אלו שמכתירים את המלך. ומתוך כך, ומתוך שמחה על הזכות, אנו עושים כל מאמץ להיות ראויים לתפקיד הרם, ולכוון את מעשינו שיהיו תואמים לרצון ה'.

כאשר אדם זוכה בתפקיד בכיר ונחשק, הוא מעמיד על שוכמו אחריות גדולה. הוא מוכרח להתייחס לכל פרט ממעשיו מתוך יראה וכובד ראש. אך במקביל, הוא מלא בשמחה גדולה על התפקיד הרם שקיבל, ועל האמון שניתן בו.

כאשר היראה היא יראת עונש, חרדה מפני הבאות, קשה עד בלתי אפשרי לשלב אותה עם רגש של שמחה. אך כאשר היראה היא מתוך תחושת האחריות והבנת גודל השעה, זוהי בהחלט יראה שמשתלבת עם שמחה, כלשון הפסוק: "וגילו ברעדה".

מורנו הבעל שם טוב מבאר שעבודת ראש

מרירות שמביאה שמחה

הזכות הגדולה שנפלה בחלקו, שהמלך בכבודו ובעצמו ניגש אליו, תהיה עצומה. וככל שמדובר באדם שנמצא בשפל יותר, כך תהיה השמחה מכך גדולה יותר.

כך גם אנו, בעשרת ימי תשובה, שעליהם נאמר: "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", ה' 'נמצא' איתנו ו'קרוב' אלינו יותר מתמיד. וכיוון שכן, ההתמרמרות על מצבנו השפל מביאה במקביל גם לשמחה גדולה - על כך שהמלך בכבודו ובעצמו יורד ו'מתקרב' אפילו אלינו.

עבודת ימי התשובה דורשת בהחלט גם 'מרירות'. כדי להתחרט באמת על מעשינו בעבר, נדרש להתבונן ולהכיר בכישלונות, להבין את המשמעות ההרסנית שלהם, ובהחלט להתמרמר על כך.

אך למרות זאת, במקביל ממש אנו יכולים להיות גם בשמחה. כפי המשל שמביא רבינו הזקן בספר התניא, שכאשר "מלך גדול ורב" יורד ממקום כבודו, וניגש אל "איש הדייט ונבזה ושפל אנשים" המוטל באשפתות, ומרים אותו ומקרב אותו אליו - הרי השמחה של אותו אדם נבזה מן

תשובה בהתוועדות

סיפר ר' ראובן דונין:

כאשר הייתי ב'יחידות' אצל הרבי בשנת תש"כ, כתבתי את אשר על ליבי בנוגע לתשובה על מעשי

בימי הנעורים, טרם שהתקרבתי לדרך התורה והמצוות, וביקשתי לדעת כיצד לעשות תשובה באופן שתכפר על העבר. אך הרבי ענה על כך:

יום שישי ד תשרי

- בסעודה שלישית (בכל שבת) היה הרבי נוהג לטעום מזונות או פירות.⁸
- לאחר תפילת ערבית לא אומרים "ויהי נועם", "ואתה קדוש".⁹

יום ראשון ו תשרי

- יום השנה להסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה שניאורסון, אימו של הרבי. הרבי נהג להתוועד ביום זה, גם כשחל בחול.
- הרי ייסד על שמה "קרן חנה", ובהתוועדות ו' תשרי, כשחל בחול, נהג לערוך מגבית עבור קרן זו.¹⁰

יום רביעי

ט תשרי, ערב יום הכיפורים

- מהיום ועד אחר ראש חודש מר-חשוון לא אומרים תחנון.¹¹
- גם הקורא קריאת שמע שעל המיטה אחר חצות הלילה (של ליל רביעי) אינו אומר תחנון.¹²
- אסור לצום ביום זה.¹³

סדר כפרות

- עושים כפרות על תרגול לבן.¹⁴
- זמן הכפרות - באשמורת הבוקר של ערב יום הכיפורים.¹⁵
- מי שאינו יכול לעשות את סדר הכפרות בערב יום הכיפורים, יקיים זאת יום או יומיים לפני כן.¹⁶
- הכפרות יהיו כפי מספר בני הבית, תרגול זכר לזכר ותרגול נקבה לנקבה.
- לאישה מעוברת לוקחים שלושה כפרות: אחת בשבילה, וזכר ונקבה בשביל ספק הוולד.¹⁷

8. לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 60. ביאור הנהגה זו בלקו"ש כרך כא עמ' 84.
9. לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמו"ר סי' רצה ס"ג.
10. ספר-המנהגים עמ' 88.
11. לוח כולל-חב"ד, יא תשרי.
12. ראה שו"ע אדמו"ר סי' תר"ד ס"ד-ה.
13. שו"ע אדמו"ר סי' תרד ס"א, עיי"ש בארוכה ובנתיב החיים סי' קנו 'דיני עיוהכ"פ' סק"ד.
14. סידור אדמו"ר.
15. סידור אדמו"ר.
16. ראה פרמ"ג סי' תרה במ"ז ס"ק א. שדי-חמד מערכת יוה"כ פ' סי' א אות ב.
17. סידור אדמו"ר.

- בכל עשרת ימי תשובה אומרים "אבינו מלכנו" הארוך בשחרית ובמנחה אחר נפילת אפיים, לפני "ואנחנו לא נדע", במקום "אבינו מלכנו" הקצר.
- במידה ואין אומרים תחנון, עקב ברית וכדומה, אין אומרים "אבינו מלכנו".¹
- מנהג-בית-הרב להדליק לשבת תשובה "נר תשובה".²
- יש לזכור ולהזכיר לציבור, לפני התפילה, את השינויים וההוספות שבתפילת עשרת ימי תשובה.
- בברכת "מגן אבות" לאחר תפילת ערבית אומרים "המלך הקדוש".

שבת שובה

- שבת שובה - מתקנת ומעלה את כל שבתות השנה.³
- בשבת שובה יש להחליט החלטות טובות: להוסיף בכל ענייני העבודה בתורה, עבודה וגמילות חסדים. כולל גם צדקה בשבת באופן המותר, על-ידי הכנסת אורחים בסבר פנים יפות וכיצא בזה.⁴
- בשבת שובה דורש הרב מהלכות החג, "והעיקר - לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשון, ולא כמו שנוהגין עכשיו".⁵

שבת קודש פרשת וילך ה תשרי, שבת שובה

- אין שינויים בהוצאת ספר תורה מבכל שבת.⁶
- לא מעלים קטן ל"מפטר" בשבת זו, גם לא במקרים יוצאים מן הכלל.⁷

1. 'אוצר' עמ' קסו ס"ל, 'התקשרות' גיליון שכת עמ' 19 וגיליון שלא עמ' 18.
2. ספר המנהגים.
3. ד"ה שובה ישראל תש"מ ס"א, סה"מ מלוקט (לפי סדר השנה) ח"א עמ' קד.
4. 'התוועדות' תנש"א ח"א עמ' 24.
5. שו"ע אדמו"ר סי' תכט ס"ב.
6. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' קנט-קס.
7. שו"ע אדמו"ר סי' רפד ס"ח, ונתבאר בלקו"ש ח"ד עמ' 144.
'התוועדות' תשמ"ה ח"ד עמ' 2334.

רבותינו נשיאינו בגדי יום טוב²⁸.

תפילת שחרית

- לא מאריכים היום בתפילת שחרית²⁹.
- לא אומרים "מזמור לתודה"³⁰, ו"אבינו מלכנו"³¹.

מנהגי היום

- נהוג לבקש 'לעקאח' (עוגת דבש), וגם לאכול ממנו³². שאם נגזר עליו חס ושלוש שיזדקק למתנת בשר ודם, יצא ידי חובה בקבלה זו של ה'לעקאח'³³.
- הרבי נהג לחלק 'לעקאח' לכל אחד ואחד כשהוא לבוש בגדי משי של שבת וחגור אבנט, ומברך את כל אחד ואחד ב"שנה טובה ומתוקה"³⁴.
- באופן כללי, אין זה נפוץ בין אנ"ש ללכת היום לקברי צדיקים³⁵.
- מרבים בנתינת צדקה, ובפרט לפני תפילת מנחה³⁶. הבעל שם טוב אמר: "מקול קשקוש המטבעות בקערות, מתפרדים הקליפות"³⁷.
- אחר חצות היום יש לקרוא כל אחד לעצמו את ההפטרה של יום הכיפורים³⁸.

אכילה ושתייה

- מרבים באכילה ובשתייה כפי שיעור של שני ימים - ערב יום הכיפורים ויום הכיפורים³⁹. וכל האוכל ושותה בערב יום הכיפורים, מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי⁴⁰.
- צריך לאכול היום לכל הפחות שתי סעודות שאוכלים בהם פת⁴¹.
- נוהגים לאכול 'קרעפכין' (כיסני בצק ממולאים

רגילים לעשות זאת באופן שאומרים את הנוסח פעם אחת, ומסובבים את כל הכפרות ביחד. אך ניתן לעשות זאת גם בזה אחר זה¹⁸.

- אומרים "בני אדם" עד "מצאתי כופר" פעם אחת, ואחר כך אומרים פעם אחת "זה חליפתי" עד "ולשלוש", ובזמן אמירת "זה חליפתי..." מסבבים שלוש פעמים את התרנגול/ת מעל הראש. כך עושים שלוש פעמים. בסך הכול אמירת "בני אדם" עד "ולשלוש" - שלוש פעמים. ובסך הכול מסובבים תשע פעמים¹⁹.
- אב העושה כפרות לבנו הקטן, אומר "זה חליפתך"²⁰.
- אם היה פגם בשחיטה, צריך 'כפרה' אחרת. אך אם השחיטה הייתה כדין, גם אם התגלה שהעוף הינו טרפה, לא צריך 'כפרה' אחרת²¹.
- המהדרין מכסים בעצמם את הדם בברכה, לאחר קבלת רשות (ושליחות) מהשוחט, שהמצווה מוטלת עליו. הרבי היה מכסה את הדם באמצעות נוצה, בחמש תנועות²².
- ממתנינים לבדיקת הסימנים על ידי השוחט, כדי שהברכה לא תהיה לבטלה²³. נוסח הברכה: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על כיסוי הָדָם בְּעֶפֶר"²⁴. גם מי שמכסה את הדם בפעם הראשונה לא יברך "שהחיינו"²⁵.
- נוהגים לזרוק את בני המעיים, הכבד והכליות על הגג או בחצר, שבעלי החיים יאכלום. כי ראוי לרחם על הבריות כדי שירחמו עלינו מן השמיים²⁶.
- ראוי לתת את סכום פדיון הכפרות לעניים או לקופות הצדקה בו ביום, ובהקדם האפשרי²⁷. אם נותנים את העופות עצמם לעניים, שאינם מתביישים בכך, יש לוודא שהם יודעים כיצד להכשירם במליחה כדת וכדין.
- בערב יום הכיפורים, לאחר הכפרות, לבשו

28. 'רשימות' חוברת ד, עמ' 17 ('רשימות היומן' עמ' קסח). 'אוצר' שם.
29. ראה מט"א סי' תרו ס"א.
30. קובץ-ליובאוויטש גיליון 5 עמ' 71, ועוד בשיחות אדמו"ר מהור"צ, נסמנו ב'אוצר' עמ' קפ.
31. סידור אדמו"ר, ובש"ע שלו סי' א (מהדור"ק) סי"ז, נא ס"א, ות"ד סי"ו. וראה צמח-צדק (שער המילואים, חידושים, טז ע"ב) שתמה ע"ז, ונתבארו דבריו בלקו"ש ח"ז עמ' 426. וראה מש"כ בזה בס' הליכות עולם, יו"כ, סי' תרד בפתיחת עולם ס"ק ג.
32. לוח כולל-חב"ד.
33. ספר-המנהגים שם.
34. אלף-המגן למט"א סי' תרד-תרה ס"ק לח. הובא בלקו"ש ח"ד עמ' 373.
35. ספר-המנהגים שם.
36. למרות שהמנהג מובא בשו"ע אדמו"ר סי' תרה ס"ה מהרמ"א.
37. מטה-אפרים סי' תרו ס"ג.
38. לוח כולל-חב"ד. ספר בעש"ט עה"ת, ר"ה וי"כ, אות מה.
39. ע"פ 'התועודות' תשמ"ה ח"א עמ' 351.
40. סידור אדמו"ר.
41. שו"ע אדמו"ר סי' תרד ס"א.
42. שער-הכולל (מד), לקוטי שיחות כרך לט עמ' 363 הע' 46, עיי"ש.

18. ראה נטעי-גבריאל פ"י ס"ד.
19. ספר-המנהגים עמ' 58.
20. כן מסר הרב אלי ש" לנדא. וע"ע שער הכולל פמ"ד ס"ב.
21. שער-הכולל פמ"ד סוס"ב.
22. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' קעז, עיי"ש.
23. שו"ע יו"ד סי' כח ס"ב ונו"כ שם.
24. כן הקפיד לומר השו"ב הוותיק הרה"ח ר' יעקב-יוסף רסקין ע"ה, מפני בנו השו"ב הרה"ח ר' מנחם-מענדל רסקין, וכמדומה לו שאביו שמע זאת מפי כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע. וראה שו"ע יו"ד שם ודרכי-תשובה שם ס"ק טז מס' תורת-זבח, ומה שהעיר עליו. (וע"ע בדרכ"ת שם ס"ק יז).
25. שו"ע אדמו"ר או"ח סי' כב בקו"א א. וראה לקו"ש ח"א סי' ע"ע 288.
26. שו"ע אדמו"ר סי' תרה ס"ו. וראה 'רשימות' ('רשימות היומן') שם.
27. ראה גם 'רשימות' שם.

בשר)⁴².

- היום טובלים את פרוסת 'המוציא' בדבש⁴³, אבל על השולחן שמים גם מלח⁴⁴.
- אוכלים היום רק מאכלים שקלים לעיכול, כמו עופות ודגים. גברים לא אוכלים היום שום וביצים כלל⁴⁵.

מלקות וטבילה

- לפני טבילה ותפילת מנחה⁴⁶ נוהגים ללקות ל"ט מלקות קלות ברצועה של עגל. הנלקה - מוטה, ופניו יהיו לכיוון צפון.
- סדר ההלקאה: על כתף ימין, על כתף שמאל ותחתיהם באמצע⁴⁷, וחוזר חלילה. המלקה והנלקה שניהם אומרים שלוש פעמים את הפסוק "והוא רחום", שיש בו ל"ט תיבות. בכל הלקאה אומרים תיבה אחת⁴⁸.
- לפני הטבילה יש לבדוק שלא יהיה על הגוף שום חציצה⁴⁹.
- טובלים שלוש פעמים, כיוון שטבילה זו היא משום תשובה, כגר המתגייר⁵⁰.

מנחה ויודי

- בתפילת מנחה בלחש, אחרי "יהיו לרצון" הראשון, אומרים וידוי ו"על חטא"⁵¹.
- סדר אמירת היודי: מתוודים בעמידה, ומתכופפים מעט בעת הוידוי⁵².
- במקומות המפוסקים במחזור בנקודותיים לאחריהם ("דיברנו דופי: -" "טפלנו שקר: -" "קיישינו עורף: -"), מפסיקים מעט.
- מכים על החזה באותיות הא-ב של "אשמנו", וכן באמירת: "ואנחנו הרשענו"⁵³, "סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו" וכן באמירת "ועל חטאים"⁵⁴.
- ההכאה ב"על חטא" - היא בעת שאומרים "שחטאנו", וב"ועל חטאים" - בעת שאומרים

"שאנו חייבים"⁵⁵.

- לא אומרים "אבינו מלכנו".

סעודה מפסקת

- בסעודה המפסקת - המאכלים יהיו ללא מלח. ישנם כמה טעמים בדבר, והטעם הפשוט הוא כדי שלא יצמא ביום הכיפורים למים⁵⁶.
- גברים לא אוכלים בסעודה זו מאכלי חלב וחמאה, וכן לא תבלינים חריפים⁵⁷.
- מפסיקים לאכול מבעוד יום (בזמן הדלקת נרות). כשמפסיק לאכול לפני זמן הדלקת נרות, יעשה תנאי לפני ברכת המזון, שעדיין אינו מקבל עליו את התענית⁵⁸.
- בכוונת האכילה של הסעודה המפסקת מופיע שצריך "שלוש קערות". כדי לקיים זאת, ציווה הרבי הרש"ב לבנו הרבי הרי"צ, כי לאחר שיאכל מעט מקערת המרק, יוסיף לה כף מרק נוספת, ולאחר שיאכל עוד קצת, יוסיף כף נוספת⁵⁹.

קודם החג

- רבים נוהגים לטבול גם לאחר סעודה המפסקת, כדי שהטבילה תהיה סמוכה ליום הכיפורים⁶⁰.
- חתן בשנת הנישואין שלו, שלבש 'קיטל' בעת החופה, אינו לובשו ביום הכיפורים⁶¹. אָבֵל (רחמנא ליצלן) בשנת האבלות - לובש 'קיטל'⁶². לא נכנסים עם ה'קיטל' לבית הכיסא⁶³.
- נועלים נעלי בד וגומי, וכן נעל העשויה מכל חומר אחר מלבד עור⁶⁴, ולא כהמחמירים בזה.
- כל איש נשוי מדליק "א' לעבעדיגע ליכט [=נר חיים]". ולנשמת הוריו שנפטרו - נר נשמה.
- גם אישה מדליקה נר נשמה על הוריה. ומדליקים נר נשמה אחד גם אם שני ההורים נפטרו⁶⁵.
- את נר הנשמה מדליקים בבית כדי להבדיל

42. ספר-המנהגים, מנהגי יוה"פ.

43. היום-יום ח"ב.

44. שו"ע אדמוה"י סי' קסז ס"ח.

45. שו"ע אדמוה"י סי' תרח ס"ח.

46. סידור אדמוה"י.

47. 'אוצר' עמ' קפח.

48. שו"ע אדמוה"י סי' תרו ס"א-טו. ספר המנהגים.

49. מט"א סי' תרו ס"ח.

50. שו"ע אדמוה"י סי' תרו ס"ב.

51. שו"ע אדמוה"י סי' תרו ס"א-ג.

52. שו"ע אדמוה"י סי' תרו ס"ז.

53. 'אוצר' עמ' רא, ממנהג הרבי.

54. סה"ש תש"א עמ' 151, וראה סה"ש תש"ה עמ' 9, 'המלך במסיבו'

ח"א עמ' רמח.

55. כן הביא ב'אוצר' שם ממקור-חיים סי' תרו.

56. סה"ש תרצ"ז עמ' 157.

57. שו"ע אדמוה"י סי' תר"ח ס"ח.

58. סי' תרח ס"א-ג, ס"ז.

59. סה"ש תרצ"ז עמ' 156. 'תורת מנחם - התוועדות' (יט) תשי"ז ח"ב

עמ' 354.

60. על פי הדעה השנייה בשו"ע אדמוה"י תרו ס"ג.

61. ספר-המנהגים עמ' 58. אג"ק ח"ו עמ' קעב.

62. שו"ע אדה"י סי' תרי ס"ט. 'אוצר' עמ' קצח.

63. שו"ע אדמוה"י סי' כא ס"ג.

64. 'אוצר' עמ' קצו. מספר מאמרי אדמוה"י הקצרים עמ' שלו.

65. מט"א סי' תרג ס"ח.

באופן שיישמע לעומדים בסמוך), יחד עם החזן.⁸⁰

• את הפסוק "ויאמר ה' סלחתי, כדברך" - אומר הקהל שלוש פעמים, ורק אחר כך חוזר החזן ואומר שלוש פעמים.⁸¹

• בעת שהחזן מברך "שהחיינו" בקול רם, הקהל מברך כל אחד לעצמו בלחש, ויזהרו לסיים קודם שיסיים החזן, כדי שיוכלו לענות "אמן" אחר ברכתו.⁸²

• יש להכריז בבית-הכנסת, שאלו שבירכו "שהחיינו" בעת הדלקת הנרות, לא יברכו עתה.⁸¹

אחר התפילה

• הרבי הנהיג לומר בציבור לאחר תפילת ערבית את כל ספר התהלים. למרות שאומרים את ארבעת המזמורים הראשונים לאחר התפילה (כפי המופיע במחזור), חוזרים ואומרים שוב מתחילת הספר.⁸³

• קריאת שמע שעל המיטה - כמו בכל שבת ויום-טוב. לא אומרים תחנון ו"על חטא".⁸⁴

• קודם השינה אומרים תשעה מזמורי תהלים: קנד-קלב.⁸⁵

הלכות התענית

• חולה שצריך לאכול ביום הכיפורים, אינו מקדש ואינו צריך לבצוע על לחם משנה. אבל אומר בברכת המזון "יעלה ויבוא", ואומר "ביום-הכיפורים הזה, ביום סליחת העון הזה, ביום מקרא קודש הזה".⁸⁶ אם שכח לומר "יעלה ויבוא" ונזכר לאחר ברכת "בונה ירושלים", לא יחזור.⁸⁷

• מחנכים את הילדים (בנים ובנות), הבריאים מגיל תשע והכחושים מגיל עשר, להתענות לשעות. בזמננו אין מקפידים שבני שתים עשרה ובנות אחת עשרה יתענו כל היום.⁸⁸

• מה שנהגו המון העם לענות את התינוקות

עליו במוצאי יום הכיפורים (בצירוף נר נוסף).⁶⁶

• מרבים בנרות בבית הכנסת.⁶⁷

• לפני ההליכה לכל נדרי מברכים את הבנים והבנות.⁶⁸ הרבי נהג לברך את תלמידי הישיבה, כשהוא לבוש ב'קיסל' ובטלית.

• הרבי הרש"ב בירך את נכדו, כשידידו למעלה מראשה של כל אחת ואחת.⁶⁹

• רבותינו נשיאנו היו מברכים בנוסח "יברכך".⁷⁰

"כל נדרי"

• מתעטפים בטלית, ומברכים עליה לפני השקיעה.⁷¹

• אם יש שהות, יאמר כל אחד לעצמו (לפני פרקי התהלים שקודם "כל נדרי") וידוי - "אשמנו" ו"על חטא", וכן נהגו רבותינו נשיאנו.⁷²

• לא מקפידים לומר את "כל נדרי" מבעוד יום.⁷³

• לפעמים, היה הרבי מורה לנגן "אבינו מלכנו", ולאחר מכן אמרו את תשעת מזמורי התהלים קטו-קכג שקודם כל-נדרי.⁷⁴

• פותחים את ארון הקודש, ומוציאים לפחות שלושה ספרי-תורה.⁷⁵ מוכרים את מצוות החזקת ספרי התורה,⁷⁶ ומצווה גדולה לקנות החזקת 'ספר ראשון'.⁷⁷ וכן הרבי נהג להחזיקו.⁷⁴

• שני אנשים כשרים פונים עם ספרי התורה למקום החזן (המצטרף איתם כ'בית דין'), ועומדים עם ספרי התורה בסמוך לו. לא מקיפים עם הספרים את בימת הקריאה, ולא עומדים עימם על הבימה.⁷⁸

• "על דעת המקום... בישיבה של מעלה" צריך החזן (בלבד) לומר בקול נמוך, אך באופן שהעומדים סביבו, שהם בית דין, ישמעו.⁷⁹

• את "כל נדרי" אומר הקהל כולו בלחש (אך

66. כך מביא בשבח-המועדים עמ' 44.

67. שו"ע אדמוה"ז סי' תרי"ד. לוח כולל-חב"ד.

68. ספר-המנהגים שם.

69. 'אוצר' עמ' קצד.

70. שם עמ' קצה, ומציין לשיחת ליל שמח"ת וש"פ בראשית (ב) תשד"מ, עיי"ש.

71. ראה פסקי הסיידור אות מב. שו"ע אדמוה"ז סי' יח ס"ד.

72. לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמוה"ז סי' תרו"ס ב. 'רשימות' ו 'רשימות היומין' הנ"ל הערה 28.

73. שם עמ' רב, למרות האמור בשו"ע אדמוה"ז סי' תרי"ט ס"ד.

74. שם עמ' רב-רג.

75. 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' כא.

76. 'המלך במסיבו' שם עמ' כב.

77. סידור אדמוה"ז.

78. 'אוצר' עמ' רב-רג.

79. קובץ גדיל-תורה (ג.) גיליון ב עמ' נב בשם הרבי.

80. שו"ע אדמוה"ז סי' תרי"ט ס"ג.

81. ספר-המנהגים עמ' 63.

82. שו"ע אדמוה"ז שם ס"ח.

83. 'אוצר' עמ' ריב-ג. בשבח-המועדים עמ' 46 הביא שהוא מנהג ותיקון, משל"ה מסכת יומא

84. ספר-המנהגים עמ' 59.

85. ספר-המנהגים עמ' 54.

86. שו"ע אדמוה"ז סי' קפ"ח ס"א; תרי"ח ס"ח. שער-הכולל פל"ד ס"ט כ'.

87. פסקי הסיידור אות קפה.

87. קיצשו"ע סי' קל"ג ס"ח. משנ"ב ס"ח וזה.

88. שו"ע אדמוה"ז סי' תרט"ז ס"ה וסי"א.

בליל יום הכיפורים, ואף כשצריכים לאכול מונעים זאת מהם, טעות היא בידם.⁸⁹

• ילדים הזקוקים לאכול ביום הקדוש, יש להשגיח עליהם שלא יאכלו אכילה גסה, ושיברכו כדן.⁹⁰

• היוצא לבית הכיסא בליל יום הכיפורים אחר התפילה, יגיע במקומות המכוסים כדי שיצטרך ליטול ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו ולברך "אשר יצר" בידיים טהורות. אבל ביום, די בכך שעשה צרכיו כדי ליטול כאמור, כיוון שצריך להתפלל אחר כך.⁹¹

יום המישי

י תשרי, יום הכיפורים

השכמת הבוקר

• נוטלים ידיים רק עד סוף קשרי האצבעות. לאחר ניגוב הידיים, מעבירים את המגבת על גבי העיניים, כדי להעביר מהן את חבלי השינה. אך אם העיניים מלוכלכות, מותר לרחצן מעט כפי הנדרש כדי להעביר את הלכלוך.⁹²

• כוהנים נוטלים את ידיהם עד פרק הזרוע.⁹³

• לא מברכים "שעשה לי כל צורכי".⁹⁴

שחרית וקריאת התורה

• "כל מי שמכוון בעת התחלת "אדון עולם", כתב ר' יהודה חסיד ורב האי גאון ורב שרירא גאון: 'ערב אני בדבר שתפילתו נשמעת, ואין שטן מקטרג על תפילתו, ואין לו שטן ופגע רע בראש השנה ויום הכיפורים בתפילתו, ואויביו נופלים לפניו'.⁹⁵

• המתפלל במניין שאומרים בו בקדושה את נוסח "כתר" בכל תפילות היום, לכאורה יענה עימם כנוסחתם.⁹⁶

• באמירת הפיוטים "האדרת והאמונה" ו"לא-ל-עורך דין" בחזרת הש"ץ, נהג הרבי לעמוד.

• מוציאים שני ספרי תורה. בספר הראשון

קוראים לשישה עולים בעבודת היום שבפרשת אחרי מות, לאחר מכן מניחים את הספר השני לצד הספר הראשון ואומרים חצי קדיש, ומגביהים וגוללים את הספר הראשון. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס: "ובעשור לחודש", ולאחר מכן מגביהים וגוללים.

• קריאת התורה, מלבד המפטיר⁹⁷, היא בניגון המיוחד לימים הנוראים. כך גם אמירת "ויעזור", קריאת העולים לתורה, ברכות התורה, ו'מי שברך' הם בניגון זה.

• הנוסח הנכון ב'מי שברך' היום הוא: "ולכבוד יום הכיפורים".⁹⁸

הזכרת נשמות

• בהזכרת נשמות אומרים: "בן/בת פלונית".⁹⁹

• מי שיש לו אב ואם, יוצא מבית הכנסת בזמן הזכרת נשמות¹⁰⁰. אָבֶל (רחמנא ליצלן) בשנה הראשונה למות אביו או אימו, נשאר בבית הכנסת, אבל אינו אומר "זכור".¹⁰¹

• לאחר הזכרת נשמות אומרים "אב הרחמים", וגם מי שאינו מזכיר נשמות יכול לומר זאת.¹⁰²

תפילת מוסף

• אם יש מילה בבית-הכנסת, מלים קודם "אשרי". ומברכים על הכוס ומטעימים לתינוק הנימול, חוץ ממה שנותנים לו לטעום כשאומרים "בדמיך חיי". אם המילה היא מחוץ לבית הכנסת - יחזירו את ספר התורה לארון הקודש לפני שיוצאים.¹⁰³

• בבתי-הכנסת המרוצפים באבנים, שיש וכדומה - יש להכין מגבות וכדומה להפסיק בין פני המשתחוים ב"עלינו" וב"הכוהנים" לבין הקרקע¹⁰⁴. אין נוהגים לפרוש מטפחת וכדומה על רצפת קרשים, או רצפה המצופה כל חומר אחר מלבד אבנים.¹⁰⁵

• באמירת "עלינו" בתפילת מוסף, לא רוקקים אחרי אמירת המילים "להבל ולריק".¹⁰⁶

97. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רכ.

98. שער הכולל פכ"ו ס"ה, 'אוצר' שם.

99. סידור 'תורה אור' עמ' 259, 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' קסו. כה"ח סי'

רפד ס"ק לו ע"פ זוהר ח"א פד,א.

100. קיצור שו"ע קלגכא.

101. ספר המנהגים. 'אוצר' עמ' רכא-ב.

102. 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' נח.

103. לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע אדמו"ר סי' תרכ"א ס"ה.

104. כסף-משנה הל' ע"ז פ"ו ה"ו.

105. ראה שו"ע או"ח ס"ס קלא. ספר המנהגים.

106. כדמוכח מ'רשימות' חוברת קפ עמ' 10. ע' בשו"ע אדה"ז סי' צז

ס"ב.

89. אלף-המגן למט"א סי' תרט"ז ס"ק ה.

90. אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח עמ' ב.

91. שו"ע אדמו"ר סי' תרי"ג ס"ד-ה.

92. שם ס"ב-ג. לענין נט"י - גם ספר-המנהגים עמ' 59, וביאורו באג"ק

ח"ג עמ' קמז.

93. לקו"ש ח"ט ס"ע 386, ממט"א תרי"ג ס"ה, וראה אלף-למטה תרי"ג

ס"ק ט, שבח-המועדים עמ' 50 ושו"נ. 'אוצר' עמ' ריו.

94. סידור אדמו"ר.

95. ספר המאמרים תש"ג עמ' 11.

96. ע"פ פשוט לשון האריז"ל 'לומר כל נוסח הקדושה עם הש"ץ מילה

במילה" (שו"ע אדמו"ר סי' קכה ס"ס א. וראה בס' הפסק בתפילה עמ'

פ. וע"ע בשו"ת יביע אומר ח"ו חא"ח סי' י' סוף אות ד).

מנחה ונעילה

- קריאת התורה במנחה - במנגינת הטעמים הרגילה.¹¹⁶
- בתפילת מנחה הכוהנים לא נושאים כפיים. הש"ץ אומר: "אלוקינו ואלוקי אבותינו, ברכנו..."
- זמן תפילת נעילה מתחיל כשהשמש בראש האילנות. כלומר: קרוב לתחילת השקיעה.¹¹⁷
- לפני "אשרי" פותחים את ארון הקודש, והוא נשאר פתוח עד אחרי התקיעה שבסוף נעילה.¹¹⁸
- בחצי קדיש שלפני תפילת נעילה ובקדיש תתקבל שאחריה, אומרים "לעילא ולעילא מכל".
- בנעילה אומרים "חתמנו" (בתפילה וב"אבינו מלכנו", במקום "כתבנו"), "וחתום" (במקום "וכתוב"), "ניזכר וניחתם" (במקום "ניזכר וניכתב").
- אומרים "היום יפנה" גם אם כבר העריב היום.¹¹⁹
- בפיט "ה' ה' - אזכרה אלוקים ואהמיה", בו מוזכרים הי"ג מידות כחלק ממבנה הפיוט, כמדומה שאומרים י"ג מידות רק בפעם הראשונה (ולא בתור פזמון בין בית לבית).
- הרבי הרש"ב נהג לומר "ואוצרך, הטוב לנו, תפתח" - עם הפסק לפני המילה "תפתח", וחיבור של המילה "לנו" למילה שלפניה ("הטוב לנו").¹²⁰
- הכוהנים לא נושאים כפיים בתפילת נעילה, גם כאשר עוד היום גדול.¹²¹
- באמצע קדיש תתקבל, אחרי "דאמירן בעלמא ואמרו אמר", מנגנים 'מארש נפולין'¹²², ואחר כך תוקעים תקיעה אחת.¹¹⁹
- מעיקר הדין, מותר לתקוע גם בזמן בין השמשות.¹²³ אבל כמה פעמים אירע בבית המדרש של הרבי, שהחזן סיים את תפילת נעילה לפני צאת הכוכבים, והרבי האריך בניגון "אבינו מלכנו" וב'מארש נפולין' עד

- הרבי היה נעמד לאמירת "ונתנה תוקף".¹⁰⁷
- סדר הכריעה ב"עלינו" וב"והכוהנים": בכריעה תחילה כריעה על ברכיו ואגודלי רגליו. אחר כך על אגודלי ידיו; ובהשתחוואה - מתרומם מברכיו. במצחו מגיע עד הרצפה (בהפסק משהו), ונשאר עומד לזמן קצר על אצבעות רגליו ואגודלי ידיו.¹⁰⁸
- אסור לחזן לעקור ממקומו בעת התפילה, ולכן יעמוד קצת רחוק מן התיבה כדי שיוכל לכרוע ולהשתחוות, והעומדים לידו עוזרים לו לקום.¹⁰⁹
- לאחר "עלינו" אומר הקהל (בלבד) את פסוקי "אתה הראת". החזן צריך לומר את כל "עלינו" בקול, ולהאריך בזה מעט, כדי שהקהל יספיק לקרוא את כל הפסוקים בשעה שמסיים "הוא אלוקינו אין עוד".
- בשנים הראשונות, עמד הרבי ב'סדר העבודה', וישב רק לאמירת פיוט "כאוהל הנמתח".
- "אתה כוננת" צריך החזן לומר כך: לצעוק "אתה", להפסיק מעט, ואחר כך להמשיך ולומר "כוננת עולמך..."¹¹⁰.
- באמירת "חטאו, עוו, פשעו... בני-ישראל" בסדר העבודה, "יפה עושים המכים על ליבם כדרך שעושים באמירת 'אשמנו'".¹¹¹
- גם בשנים בהם ישב הרבי ברוב 'סדר העבודה', היה נעמד לאמירת "והכוהנים" (וכן לקטעים נוספים).

בין התפילות

- בין תפילת מוסף לתפילת מנחה עושים הפסקה. אם אפשר, לכל הפחות שלושת רבעי שעה.¹¹²
- הרבי הרש"ב היה לומד את כל שיעוריו הקבועים (גם בנגלה), גם בראש השנה ויום-הכיפורים וכו'.¹¹³
- בשולחן ערוך רבינו הזקן¹¹⁴ מוזכר המנהג ללמוד ביום הכיפורים משנה וגמרא מסכת יומא. אך הרבי מציין שלא ראה שנוהגים כך.¹¹⁵

107. אוצר מנהיגי חב"ד עמ' קלא.

108. 'רשימות' ד' עמ' 10. וראה 'אוצר' עמ' קלב.

109. מטה אפרים ס' תקצ"ב ס"א.

110. סה"ש תש"ד עמ' 25-26.

111. שו"ע אדמוה"י ס' קיג ס"ס ג.

112. ספר-המנהגים עמ' 59.

113. 'רשימות' חוברת יד עמ' 28.

114. שו"ע אדמוה"י תרכ"ט, וראה לקוטי שיחות כרך ח' עמ' 415

הערה 38.

115. 'אוצר' עמ' רלא-ב.

116. 'אוצר' עמ' רלג.

117. שו"ע אדמוה"י ס' תרכ"ג ס"ב.

118. ספר-המנהגים עמ' 64. לוח כולל-חב"ד.

119. ספר-המנהגים עמ' 59.

120. סה"מ תרפ"ז ס' ע כא. ועד"ז בלקו"ד ח"א דף נטא.

121. ספר-המנהגים (שו"ע אדמוה"י ס' תרכ"ט ס"ח, כדעת הרמ"א שם).

וראה 'אוצר' עמ' רמ.

122. ספר-הניגונים, ניגון קע.

123. שו"ע אדמוה"י ס' תרכ"ט סעיף יא.

צאת הכוכבים¹²⁴. למעשה, כיוון שהמון העם סומכים על התקיעה בתור סימן לסיום הצום, יש להיזהר בכל מקום שלא לתקוע לפני כן.

תפילת ערבית

- המתפלל במקום בו מתחילים תפילת ערבית מיד אחרי קדיש 'תתקבל' שבסיום נעילה - עליו לסיים לעצמו את תפילת נעילה במלואה, כפי שמופיעה במחזור, וכן את תשעה פרקי התהלים שקוראים אחריה, ורק אחר כך יתחיל להתפלל ערבית¹²⁵.
- לא נוהגים שהחזן במוצאי יום הכיפורים יהיה דווקא מי שיש לו אב ואם¹²⁶.
- בתפילת ערבית ובהבדלה לבושים עדיין ב'קיסל' ובטלית, אך חובשים את הכובע על הראש, והטלית מונחת על הכתפיים¹¹⁹.
- מי ששכח ואמר בתפילת ערבית "המלך הקדוש" או "המלך המשפט" אינו חוזר¹²⁷. אבל אם אמר "זכרנו לחיים" - אם נזכר תוך כדי האמירה, פוסק ומתחיל "מלך עוזר", אך אם כבר אמר "וכתבנו בספר החיים" - גומר תפילתו, ומתפלל שוב בתורת נדבה¹²⁸.
- במוצאי יום הכיפורים אומרים: 'גוט יום-טוב'¹¹¹. ובליובאוויטש נהגו להכריז זאת¹²⁹.

צאת הצום

- צום יום הכיפורים הוא עשרים ושש שעות¹³⁰, אך לפועל מקילים בזה וצמים קצת יותר מעשרים וחמש שעות¹³¹.
- אחרי תפילת ערבית, קודם ההבדלה וקידוש לבנה, צריך ליטול את הידיים שלוש פעמים לסירוגין עד פרק הזרוע, כמו נטילת ידיים של הבוקר ביום רגיל, אבל בלי ברכה. גם הכוהנים שכבר נטלו ידיהם לנשיאת כפיים עד פרק הזרוע, אף אם נטלו אז לסירוגין, צריכים ליטול ידיהם עתה שוב¹³².
- את ברכת "בורא מאורי האש" בהבדלה מברכים דווקא על "נר ששבת" (נר שדלק מערב יום הכיפורים). בהבדלה שעורכים בבית הכנסת

- אם אין נר ששבת נוסף, חוץ מזה שבבית הכנסת, ידליק נר אחר ממנו ויברך על שניהם. ובהבדלה שעורכים בבית - מדליק עוד נר מהנר ששבת, ומברך על שניהם. ואם אין בביתו נר ששבת, יביא מבית הכנסת. ואם אי אפשר, יברך על נר שהודלק מנר בית הכנסת¹³³.

- הרבי הרי"צ הקפיד (בהבדלה זו) לעשות את ההבדלה בעצמו¹³⁴.
- בכל השנה לא נותנים לאחרים לשתות מהיין שנשאר בכוס ההבדלה (רק אם מדובר בכוס שבירכו עליה ברכת המזון), אך בהבדלה זו של מוצאי יום הכיפורים הדבר אפשרי¹³⁴.
- לאחר הבדלה, עורכים 'קידוש לבנה' - בחגירת אבנט [אבל לאו דווקא עם הטלית וה'קיסל'¹³⁵]. ראוי לרחוץ את הפנים ולנעול את הנעליים לפני כן¹³⁶.
- מי שכבה נר החיים שלו ביום הכיפורים, תקנתו שידליקנו שוב במוצאי יום הכיפורים, ולא יכבנו עוד אלא יניחנו לדלוק עד סיומו, וגם יקבל עליו שכל ימיו לא יכבה נרו במוצאי יום הכיפורים, לא הוא ולא אחר, אלא יניחנו לדלוק עד סיומו¹³⁷.
- במוצאי יום הכיפורים אוכלים סעודה חשובה¹³⁸. עריכת סעודה זו בהרחבה, ממשיכה גשמיות עבור כל השנה¹³⁹. טובלים את פרוסת 'המוציא' בדבש¹⁴⁰, אבל על השולחן שמים גם מלח¹⁴¹.
- לא מברכים את ברכת "שעשה לי כל צורכי", עד למחר בברכות השחר¹¹⁹.
- הערב מתעסקים בעשיית הסוכה¹¹⁹, ויוצאים ידי חובת העניין באמצעות דיבור אודות ענייני הסוכה¹⁴². באחת השנים, בעת שהרבי חזר הביתה במוצאי יום הכיפורים, עוד בטרם פשט את ה'קיסל', ניגש לארון הספרים, הוציא משניות מסכת סוכה, והחל ללמוד דיני סוכה¹⁴³.

133. שו"ע אדמו"ר סי' תרכ"ד ס"ה-ו.

134. 'אוצר' עמ' רמח.

135. ראה אופני הנהגה שונים ב'אוצר' שם.

136. לוח כולל-חב"ד.

137. שו"ע אדמו"ר סי' תרי"ח.

138. שו"ע אדמו"ר ז' שם ס"ט, 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רמו. וראה 'אוצר' עמ' רנ.

139. לשמע-און עמ' 145 בשם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע. וראה 'אוצר' עמ' רנא.

140. 'היום יום' ח"ב.

141. שו"ע אדמו"ר סי' קס"ז ס"ח.

142. סו"ש תש"ז ח"א עמ' 41. וראה 'רשימות' שם. 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רנא, ועוד.

143. מפי המשב"ק הרה"ח ר' דובער יוניק ע"ה, בי"מ 246 עמ' 27.

124. 'אוצר' עמ' רמב.

125. ע"פ מנהגו שאין 'מהפכין הצניורות', וק"ו כאן, שהרי תפילת ערבית שייכת כבר ליום הבא.

126. אג"ק ח"ג עמ' רכ.

127. שע"ת סי' קיח ס"ק א. דה"ח סי' לג. מו. עב.

128. קצוה"ש סי' כא ס"ד ובבד"ה שם ס"ק ט.

129. סו"ש תרצ"ז עמ' 155.

130. סו"ש תש"ה עמ' 21. 'רשימות' ד' עמ' 18, עיי"ש.

131. אג"ק ח"י עמ' רצז.

132. לפני קידוש לבנה - לוח כולל-חב"ד.

'הטוף תמונה...'

כצלם בעל ניסיון, ר' לוי איצ'ה עשה את מלאכתו נאמנה, וניצב מול הרבי עם מצלמותיו, באופן ישיר וגלוי. באותם ימים היה זה דבר לא מקובל, מחזה מוזר שצולם מאוד לקהל שסביב.

במוצאי ראש השנה, לאחר התוועדות סיום החג, היה הרבי מחלק 'כוס של ברכה' מהיין של כוס ההבדלה. בחלוקה של אותה שנה, לקראת סיומה, נעמד ר' לוי איצ'ה באופן ישיר מול הרבי, אל מול שולחן ההתוועדות שמאחוריו עמד הרבי.

103153

הרבי הבחין בו, וסימן לו בידו הקדושה לשלום. אך היו בקהל כאלו שלא פירשו זאת נכון, וחשבו שהרבי הרים את ידו כדי להסתיר פניו מן המצלמה... הם סחבו את ר' לוי איצ'ה אחורה, אך הרבי שם לב לכך, ורמז בידו הקדושה שיניחוהו להמשיך במלאכתו.

כשהרבי סיים את החלוקה, והתיישב על מקומו לברך ברכה אחרונה, אמר הרבי לר' לוי איצ'ה: 'חיספו (תמונה) לפני שאני יוצא...' הרבי הביט בו בחיוך איך שהוא מחליף בין המצלמות, ואיחל 'שנה טובה ומתוקה'. את הרגע הזה מתעדת בחדות התמונה שלפנינו.

דמותו של הצלם ר' לוי יצחק (איצ'ה) פריידין, הייתה חלק מהנוף של בית חיינו בימי חודש תשרי. במשך שנים ארוכות זכה ר' לוי איצ'ה לצלם את מעמדי הקודש של חודש החגים במחיצת הרבי, כאשר לאחר שהיה חוזר ארצה, היה עורך הקרנה מיוחדת של צילומיו, ומביא את המראות ואת האווירה המיוחדת גם למי שלא זכה להיות נוכח במקום.

הפעם הראשונה בה הגיע ר' לוי איצ'ה אל הרבי, הייתה לקראת חודש תשרי תשל"ו. הוא הגיע במיוחד מארץ הקודש כדי להנציח במצלמתו את פני הקודש.

**עושים מנוי, ומקבלים מידי שבוע למייל
מנה חסידית גדושה של**

התקשרות

chabadisrael.co.il
ישראל • הכתובת שלך לכל עניין יהודי

**התוועדות • שולחן שבת משפחתי חסידי
רעיון ממאמר חסידות • תמונה מספרת**

ה תשרי

תרס"ח

יום פטירתו של הרה"ג הרה"ח ר' מרדכי שניאורסון, בן כ"ק רבי ברוך שלום (הרב"ש) בן כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, רבה של העיר ויטבסק. הסתלק בערב שבת קודש, בהיותו בן שבעים ושתיים. מנוחתו כבוד בויטבסק.

ו תשרי

תשכ"ה

יום הסתלקות הרבנית חנה, אימו של כ"ק אדמו"ר, בשבת קודש פ' וילך, בהיותה בגיל שמונים וחמש.

הרבי התוועד באותה שבת עד השעה ארבע, וכשהודיעו לרבי שמצבה החמיר הלך מיד לביתה. שלושה רופאים המליצו לקחת את הרבנית לבית הרפואה ואז גם הרבי הסכים ונסעו עם אמבולנס לבית רפואה כשהרבי יושב לצידה וארשת פניו רצינית ביותר. זמן קצר לאחר מכן נפטרה.

כ"ק אדמו"ר ישב 'שבעה' בביתה שברחוב פרזידנט (1418).

על שמה ייסד הרבי את "קרן חנה", וכן קמו מוסדות חינוך לבנות הנקראים על שמה - "בית חנה". בשנת תשכ"ט ייסד הרבי שיכון חב"ד חדש בקריית מלאכי, ונתן לו את השם "נחלת הר חב"ד" ראשי תיבות 'חנה'.

במשך שנת האבלות נהג הרבי להתוועד בכל שבת.

תשל"ג

כ"ק אדמו"ר מעורר על דבר ייסוד ספריות יהודיות חדשות והרחבת הספריות הקיימות בכל מקום ומקום.

תש"נ

בתחילת חודש תשרי הורה הרבי להוציא לאור לראשונה, בהדפסה מיוחדת ובכריכה חגיגית, את המאמר "ושאבתם מים בששון" - לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק, במלאת מאתיים שנה להולדתו.

בליל ו' תשרי, לאחר תפילת ערבית, חילק הרבי לכל אחד מהנוכחים את המאמר, וכן מכתב כללי מו' תשרי ושטר של דולר לצדקה בתוספת פרוסת "לעקאח", כשכל אלה ארוזים במעטפה אחת. בחלוקה עברו כעשרת אלפים איש.

ה תשרי

תקנ"ב

יום פטירתו של הרה"ק ר' ברוך, אביו של כ"ק אדמו"ר הזקן. מנוחתו כבוד בעיר סוליש (כיום וינוגרדוב, באוקראינה).

כ"ק אדמו"ר הרי"צ כותב אודותיו: רבי ברוך, היה צדיק נסתר ולמדן מופלא ועסקן בענייני צדקה והתנהג בפשטות כאחד מבעלי היישוב.

על שנות חייו האחרונות של הרה"ק ר' ברוך ועל הסתלקותו מסופר:

רבי ברוך גר בעיר ליאזני, ולא היה יכול לסבול שבנו כ"ק אדמו"ר הזקן קם בפניו וחולק לו כבוד רב. הוא היה טוען: איך ייתכן שאיש אשר שכינה מדברת מתוך גרונו יעמוד בפניו. ולכן החליט לעזוב את ליאזני והחל נודד מעיר לעיר. בכל מקום היה מגיע לבית הכנסת וכולם הכירו בו שאין הוא איש פשוט והיו מזמינים אותו לסעוד על שולחנם.

כך נדד ממקום למקום עד שהגיע לעיר סוליש שבהונגריה, שם ביקשו אחד מעשירי העיר להתארח אצלו. אותו עשיר, שעסקו היה בעשיית יי"ש, ראה ברכה רבה בעסקיו באותו יום. הוא הבין שההצלחה באה לו בגלל אותו אורח, ולכן ביקש מרבי ברוך שישאר בביתו באופן קבוע. הסכים רבי ברוך להצעתו של האיש ונשאר לגור בביתו של העשיר שדאג לכל צרכיו.

רבי ברוך חי שם שנים אחדות. כשהרגיש שהגיע זמן הסתלקותו, נקבצו ובאו אליו כל גדולי וחשובי העיר, וישאלוהו האם יש לו בנים והיכן מקומם, כדי להודיע להם. אמר להם רבי ברוך: יש לי ארבעה בנים ברוסיה, כולם רבנים, לשניים מהם צריך להודיע, לאחד צריך רק לרמוז ולרביעי לא צריך כלל להודיע, כי ידע בעצמו.

אחרי הסתלקותו קברו אותו בכבוד גדול

והחברה קדישא הקימה מצבה על קברו.

ט תשרי

תקנ"ג

כ"ק אדמו"ר הזקן ביקר בציון קבורתה של הרבנית דבורה לאה והורה לקחת גם את התינוק (ה'צמח צדק') לשם.

בעומדו ליד הקבר, אמר: דבורה לאה בת שטערנא! היום ערב יום הכיפורים, ברכי נא את בנך יחידיך היתום מנחם מענדל בן דבורה לאה, שזה הקטן גדול יהיה בתורת הנגלה והנסתר בהצלחה, במעשים טובים ובאריכות ימים ושנים. בקשי נא רחמים עליי, על קהל עדת החסידים ועל תורת הבעל שם טוב!

י תשרי

תקנ"ג

כ"ק אדמו"ר הצמח צדק בהיותו אז בגיל שלוש, צם ביום הכיפורים כמו המבוגרים.

תשל"ז

בהפסקה הקצרה של בין תפילת מוסף למנחה, ביקש הרבי מהרב חודקוב שיקרא לר' שלמה מיינדנצ'יק לגן עדן התחתון, שם אמר לו הרבי שצריכים להקים ארגון שיעזור לילודות בכפר חב"ד.

הרבי הציע את השם "שפרה ופועה" על שם המיילדות העבריות שהצילו את ילדי ישראל במצרים, ואמר שמטרת הארגון תהיה לדאוג לכל דבר שהיולדת זקוקה לו.

במשך השנים נוסדו ארגוני "שפרה ופועה" בכלרחבי הארץ והעולם.

<<< המשך מעמוד 15

שָׁבָא אַחַר הָרְחוּק;

הב' שְׁהִיא שְׁמַחַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבִנְיַיִשְׂרָאֵל, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁשׁ וְשְׁמַחַח עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, בְּדִגְמַת שְׁמַחַת הַמֶּלֶךְ עַל פְּדִיּוֹן בָּנוּ יְחִידוֹ מִהַשְׁבִּיחַ וְקִרְבּוֹ הָעֲצָמִי אֶל עֲצָמוֹתָיו וּמֵהוּתוֹ;

והג' שְׁמַחַת יִשְׂרָאֵל עַל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּג' עֲנִינִים: הָא', שִׁינְאוֹ מִהַשְׁבִּי וְהַגְלוּת; הִב', שְׁנִתְקַרְבְּנוּ בְּקִרְבּוֹ עֲצָמֵי וּפְנִימֵי אֶל אֲבִינוּ מִלְכָּנוּ; וְהִג', שְׁתִּמְנוּרַת זֶה אֲשֶׁר בְּתַחֲלָה הָיוּ מְלֵאֵי עוֹן, הִנֵּה עֲתָה אֲנַחְנוּ מְלֵאֵי מִצְוֹת מֵה שְׁנִתְרַבּוּ זְכוּיֵינוּ.

<<< המשך מעמוד 17

'קודם יעלה על דרך התורה והמצוות מתוך שמחה וטוב לבב, ואחר כך נדבר על תשובה'.

מאז, בכל פעם שהייתי אצל הרבי, חזרתי והזכרתי בנוגע לאותו פתק שכתבתי בעניין התשובה. אך לא זכיתי למענה.

כשהייתי אצל הרבי בחודש תשרי תשמ"ב, כתבתי על כך שוב לרבי. היה זה בערב ו' תשרי, והרבי ענה שידבר על כך בעת ההתוועדות. ואכן, במהלך ההתוועדות נשא הרבי 'הדרן' על מסכת

יומא, והקדיש שיחת קודש ארוכה מאוד לנושא התשובה.

בסיום אותה שיחה, הרבי 'נעץ' בי מבט ממושך, ואמר: 'אמור לחיים!', ואף סימן בתנועה הידועה בשתי ידי, שאומר 'לחיים' על כוס גדולה. הכוס הגדולה היחידה שראיתי הייתה על שולחנו של הרבי... ניגשתי וזכיתי שהרבי מזג מכוסו לכוס שלי, והגיש לי את הכוס באומרו שוב בקול 'אמור לחיים!'.

(מבוסס על מכתב כללי מימי הסליחות תשכ"ג; שיחת ו' תשרי תשכ"ז)

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל: וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: וַאֲזַל מֹשֶׁה וּמִלִּיל יַת פִּתְגָמָא
הָאֵלִין עִם כָּל יִשְׂרָאֵל: ב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מִאֵה
וְעִשְׂרִים שָׁנָה אֲנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד לַצָּאת
וּלְבֹא וַיהוָה אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן
הַזֶּה: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מִאֵה וְעִשְׂרִים שָׁנָה אֲנֹכִי
הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד לַצָּאת וּלְבֹא וַיהוָה אָמַר אֵלַי
לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה: וַאֲמַר לְהוֹן בֶּר מֵאָה
וְעִשְׂרִין שָׁנִין אָנָּה יוֹמָא דִּין לִית אָנָּה יָכִיל עוֹד
לְמַפֵּק וּלְמַעַל וַיִּי אָמַר לִי לֹא תַעֲבֹר יַת יַרְדֵּנָא
הַדִּין: ג וַיהוָה אֱלֹהֵיךָ הוּא א עָבַר לְפָנֶיךָ
הוּא־יִשְׁמְדֵי אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וַיִּרְשָׁתֶם
יְהוֹשֻׁעַ הוּא עָבַר לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה:
יְהוָה אֱלֹהֵיךָ הוּא א עָבַר לְפָנֶיךָ הוּא־יִשְׁמְדֵי
אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וַיִּרְשָׁתֶם יְהוֹשֻׁעַ הוּא
עָבַר לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: יי אֱלֹהֶךָ מִיִּמְרָה
יַעֲבֹר קְדָמָךָ הוּא יִשְׁצִי יַת עַמָּמָא הָאֵלִין מִקְדָּמָךָ
וְתִירַתְנוֹן יְהוֹשֻׁעַ הוּא עָבַר קְדָמָךָ כְּמָא דִּי מִלִּיל
יִי:

שני ו ועשה יהוה להם כאשר עשה לסיחון
ולעוג מלכי האמורי ולאֲרַצִּים אֲשֶׁר הַשְׁמִיד
אתם: ועשה יהוה להם כאשר עשה לסיחון
ולעוג מלכי האמורי ולאֲרַצִּים אֲשֶׁר הַשְׁמִיד אתם:
ויעבד יי להון כְּמָא דִּי עָבַד לסיחון ולעוג מלכי
אֲמֻרָא וּלְאַרְעֵהוֹן דִּי שְׂצִי יַתְהוֹן: ה וַנִּתְּנָם יְהוָה
לְפָנֶיכֶם וְעִשְׂתֶּם לָהֶם כְּכָל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר
צִוִּיתִי אֲתֶכֶם: וַנִּתְּנָם יְהוָה לְפָנֶיכֶם וְעִשְׂתֶּם לָהֶם
כְּכָל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֲתֶכֶם: וַיִּמְסְרוּן יִי
קְדָמֵיכוֹן וַתַּעֲבְדוּן לְהוֹן כְּכָל תַּפְקֻדָּתָא דִּי פְקֻדִית
יַתְכוֹן: ו חֲזָקוֹ וְאַמְצֹו אֶל־תִּירָאוֹ וְאַל־תַּעֲרָצוּ
מִפְּנֵיהֶם כִּי א יהוה אֱלֹהֵיךָ הוּא הַחֲלָךְ עִמָּךְ
לֹא יִרְפָּךְ וְלֹא יַעֲזֹבְךָ: חֲזָקוֹ וְאַמְצֹו אֶל־תִּירָאוֹ

יַת אַרְוֹן קִימָא דִּי וְלִכְל סְבִי יִשְׂרָאֵל:
רבי ו ויצו משה אותם לאמור מקץ א שבע
שנים במעד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסְּפֹת: וַיִּצֹו
מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקָּץ א שבע שנים במעד שְׁנַת
הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסְּפֹת: וּפְקִיד מֹשֶׁה יַתְהוֹן לְמִימֶר
מִסּוּף שִׁבְעָ שָׁנִין בְּזִמְנָ שְׁתָּא דְשִׁמְטָתָא בְּחַגָּא
דְּמַטְלָא: יא בָּבֹא כָל־יִשְׂרָאֵל לִרְאוֹת אֶת־פָּנֶי

יהוה ויהושע ואתעתדו במשכן זמנא ואפקדנה ואזל
 משה ויהושע ואתעתדו במשכן זמנא: טו וירא
 יהוה באהל בעמוד ענן ועמוד עמוד הענן
 על־פתח האהל: וירא יהוה באהל בעמוד ענן
 ועמוד עמוד הענן על־פתח האהל: ואתגלי יי
 במשכנא בעמודא דעננא וקם עמודא דעננא על
 תרע משכנא: טז ויאמר יהוה אל־משה הנך
 שכב עם־אבותיך וקם העם הזה וזנה: אחריו
 אליה נכרה־ארץ אשר הוא בא־שמה בקרב
 ועזבני והפל את־בריתי אשר ברתי אתו:
 ויאמר יהוה אל־משה הנך שכב עם־אבותיך וקם
 העם הזה וזנה: אחריו אליה נכרה־ארץ אשר
 הוא בא־שמה בקרב ועזבני והפל את־בריתי
 אשר ברתי אתו: ואמר יי למשה הא את שכב
 עם אברהם ויקום עמא עמא הדין ויטעי בטר טעות
 עממי ארעא די הוא על תמן ביניהון וישבקון
 דחלתי וישנון ית קימי די גזרית עמהון: יז וחרה
 אפי בו ביום־ההוא ועובתים והסתרת פני
 מהם והיה לאכל ומצאנהו רעות רבות וצרות
 ואמר ביום ההוא הלא על פייאין אליה
 בקרפי מצאוני הרעות האלה: וחרה אפי בו
 ביום־ההוא ועובתים והסתרת פני מהם והיה
 לאכל ומצאנהו רעות רבות וצרות ואמר ביום
 ההוא הלא על פייאין אליה בקרפי מצאוני
 הרעות האלה: ויתקוף רגזי בהון בעידנא ההיא
 וארחקנון ואסלק שוכנתי מנהון ויהון למבז
 ויערען יתהון בישן סגיאן ועקן וימר בעידנא
 ההיא הלא מדלית שכינת אליה ביני ערעוני
 בישא האלזין: יח ואנכי הסתר אסתיר פני
 ביום ההוא על פל־הרעה אשר עשה כי פנה
 אל־אלהים אחרים: ואנכי הסתר אסתיר פני
 ביום ההוא על פל־הרעה אשר עשה כי פנה
 אל־אלהים אחרים: ואנא סלקא אסלק שוכנתי
 מנהון ביומא ההוא על כל בישא די עבדו ארי

יהוה אליה במקום אשר יבחר תקרא את
 התורה הזאת נגד כל־ישראל באזניהם: כז וא
 כל־ישראל לראות את־פני יהוה אליה במקום
 אשר יבחר תקרא את־התורה הזאת נגד כל־
 ישראל באזניהם: במיתי כל ישראל לאתחזאה
 קדם יי אלהך באתרא די יתפעי תקרי ית אורייתא
 הדא קדם כל ישראל ותשמענון: יב הקהל
 את־העם האנשים והנשים והטף וגרד אשר
 בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו
 את־יהוה אליהם ושמרו לעשות את־כל־
 דברי התורה הזאת: הקהל את־העם האנשים
 והנשים והטף וגרד אשר בשעריך למען ישמעו
 ולמען ילמדו ויראו את־יהוה אליהם ושמרו
 לעשות את־כל־דברי התורה הזאת: כגוש ית
 עמא גבריא ונשיא וטפלא וגירד די בקרד
 בדיל דישמענון ובדיל דילפון (גיא וילפון) וידחלון
 מקדם יי אלהכון ויטרון למעבד ית כל פתגמי
 אורייתא הדא: יג ובגיהם אשר לא־ידעו ישמעו
 ולמדו ליראה את־יהוה אליהם פל־הימים
 אשר אתם חיים על־האדמה אשר אתם
 עברים את־הירדן שמה לרשתה: ובגיהם אשר
 לא־ידעו ישמעו ולמדו ליראה את־יהוה אליהם
 פל־הימים אשר אתם חיים על־האדמה אשר
 אתם עברים את־הירדן שמה לרשתה: ובגיהון
 די לא ידעו ישמעו וילפון (גיא וילפון) למדחל ית
 יי אלהכון כל יומיא די אתון קימין על ארעא
 די אתון עברין ית ירדנא תמן למירתה: פ
 חמישי יז ויאמר יהוה אל־משה הן קרבו ימיה
 למוות קרא את־יהושע והתיצבו באהל מועד
 ואצונו וילך משה ויהושע ויתיצבו באהל
 מועד: ויאמר יהוה אל־משה הן קרבו ימיה
 למוות קרא את־יהושע והתיצבו באהל מועד
 ואצונו וילך משה ויהושע ויתיצבו באהל מועד:
 ואמר יי למשה הא קריבו יומיה למת קרא ית

ית תושבחתא הדא ביומא ההוא ואלפנה לבני ישראל: כג ויצו את־יהושע בן־נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את־בני ישראל אל־הארץ אשר־נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך: ויצו את־יהושע בן־נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את־בני ישראל אל־הארץ אשר־נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך: ופקיד ית יהושע בר נון ואמר חקף ואלים ארי את תעל ית בני ישראל לארעא די קימית להון ומימרי יהי בסעדך: כד ויהי | ככלות משה לכתב את־דברי התורה־הזאת על־ספר עד תמם: ויהי | ככלות משה לכתב את־דברי התורה־הזאת על־ספר עד תמם: והנה כד שצי משה למכתב ית פתגמי אורייתא הדא על ספרא עד דשלימו:

שביעי כה ויצו משה את־הלויים נשאי ארון יהוה לאמר: ויצו משה את־הלויים נשאי ארון ברית־יהוה לאמר: ופקיד משה ית לואי נטלי ארון קמא דיי למימר: כו לקח את ספר התורה הנה ושמתם אלו מצד ארון ברית־יהוה אלהיכם והיה־שם בך לעד: לקח את ספר התורה הנה ושמתם אלו מצד ארון ברית־יהוה אלהיכם והיה־שם בך לעד: סיכו ית ספרא דאורייתא הדין ותשויין יתה מסטר ארונא קמא דיי אלקחון ויהי תמן בך לסייד: כז כי אנכי ידעתי את־מרויך ואת־ערפך הקשה הן בעודני חי עמכם היום ממרים היתם עס־יהוה ואף כ־אחרי מותי: כי אנכי ידעתי את־מרויך ואת־ערפך הקשה הן בעודני חי עמכם היום ממרים היתם עס־יהוה ואף כ־אחרי מותי: ארי אגא ידענא (ידענא) ית סרבנותך וית קדלך דקשיא הא בעד אגא קים עמכון יומא דין מסרבין הויתון קדם יי ואף (ארי) בטר דאמות:

מפסיד כה תקהילו אלי את־פל־וקני שבטיכם ושמיכם ואדברה באזניהם את הדברים

אתפניו לטעות עממיא: יז ועתה כתבו לכם את־השירה הזאת ולמדה את־בני־ישראל שימה בפייהם למען תהיה־לי השירה הזאת לעד בבני ישראל: ועתה כתבו לכם את־השירה הזאת ולמדה את־בני־ישראל שימה בפייהם למען תהיה־לי השירה הזאת לעד בבני ישראל: וכען כתיבו לכון ית תשבחתא הדא ואלפה לבני ישראל שויה בפמהון בדיל דתהי קדמי תשבחתא הדא לסייד בבני ישראל:

שיי כ כ־אביאנו אל־הארמה | אשר־נשבעתי לאבותיו וכת חלב ודבש ואכל ושבע ודשן ופנה אל־אלהים אחרים ועבדום ונאצוני והפר את־בריתי: כ־אביאנו אל־הארמה | אשר־נשבעתי לאבותיו וכת חלב ודבש ואכל ושבע ודשן ופנה אל־אלהים אחרים ועבדום ונאצוני והפר את־בריתי: ארי אעלנון לארעא די קימית לאבקהתהון עבדא חלב ודבש וייכלון וישבעון ויתפנקון ויתפנון בטר טעות עממיא ויפלחנון וירגזון קדמי וישנון ית קימי: כא והיה כ־תמצאן אלו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו כי ידעתי את־יצרו אשר הוא עשה היום במרם אביאנו אל־הארץ אשר נשבעתי: והיה כ־תמצאן אלו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו כי ידעתי את־יצרו אשר הוא עשה היום במרם אביאנו אל־הארץ אשר נשבעתי: ויהי ארי יערען יתה בישן סגיאן ועקן ותתב תשבחתא הדא קדמויה לסייד ארי לא תתנשי מפס בניהון ארי גלי קדמי ית יצרהון די אנון עבדין יומא דין עד לא אעלנון לארעא די קימית: כב ויכתב משה את־השירה הזאת ביום ההוא וילמדה את־בני ישראל: וכתב משה את־השירה הזאת ביום ההוא וילמדה את־בני ישראל: וכתב משה

אֶתְכֶם הֲרַעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע
 בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיֵּסוֹ בַּמַּעֲשֵׂה יְדִיכֶם: אָרִי יִדְעָנָא
 (דַּעְנָא) בְּתַר דְּאֻמּוֹת אָרִי חֲבֵלָא תַחֲבִלּוּן וְתַסְטוֹן
 מִן אַרְחָא דִּי פְקֻדִית תַּחֲבוֹן וְתַעְרַע יַחֲבוֹן בְּשִׁתָּא
 בְּסוֹף יוֹמֵיָא אָרִי תַעֲבִדּוֹן יַת דְּבִישׁ קָדָם יִי
 לְאַרְגָּזָא קְדָמוּהִי בְּעוֹכְדֵי יִדְכוּן: לֵי וַיִּדְבֵּר מִשָּׁה
 בְּאֻזְלֵי פְלִקְתָּל יִשְׂרָאֵל אֶת־דְּבָרֵי הַשִּׁירָה
 הַזֹּאת עַד תָּמָם: וַיִּדְבֵּר מִשָּׁה בְּאֻזְלֵי פְלִקְתָּל
 יִשְׂרָאֵל אֶת־דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תָּמָם:
 וּמְלִיל מִשָּׁה קָדָם כָּל קְהֵלָא דִּישְׂרָאֵל יַת פִּתְגָּמִי
 תּוֹשִׁבְחָתָא קָדָא עַד דְּשְׁלִימוּ: פ פ פ
 ל' תעם מ' של נצבים ע' פסוקים, אדני"ה סימן.

הָאֵלֶּה וְאֶעֱיִדָה בָּם אֶת־הַשְּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ:
 הִקְהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זִקְנֵי שְׁבִטֵיכֶם וְשִׁמְרֵיכֶם
 וְאִדְבַּרְהָ בְּאָזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאֶעֱיִדָה
 בָּם אֶת־הַשְּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ: כְּנִישׁוּ לְוַתִּי יַת כָּל
 סְבִי שְׁבִטֵיכּוֹן וְסָרְכֵיכּוֹן וְאִמְלִל קְדָמִיהוֹן יַת
 פִּתְגָּמֵיָא הָאֵלִין וְאַסְהֵד בְּהוֹן יַת שְׁמֵיָא וְיַת
 אֶרְעָא: כ כ כִּי יִדְעָתִי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי־הִשְׁחַת
 תִּשְׁחַתּוּן וְסָרְתֶם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם
 וְקִרְאת אֶתְכֶם הֲרַעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כִּי־
 תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיֵּסוֹ בַּמַּעֲשֵׂה
 יְדִיכֶם: כ כִּי יִדְעָתִי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי־הִשְׁחַת תִּשְׁחַתּוּן
 וְסָרְתֶם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וְקִרְאת

הפטרה לשבת תשובה בהושע פרק יד

כשפרשת "וילך" חלה בשבת תשובה, מפטירין "שובה ישראל". וכאשר נצבים וילך מחוברות ולא חלו בשבת תשובה קורין "שוש אשיש" בפרשת נצבים.

יֵד דַּ שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כִשְׁלָתָ בַּעֲוֹנֶךָ: ג קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה
 אִמְרוּ אֵלָיו כָּל־תַּשָּׂא עֵזוֹ וְקַח־מִזֵּב וּנְשַׁלְמָה פָּרִים שְׁפִתֵינוּ: ד אֲשׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֵנו עַל־סוֹם
 לֹא נִרְפָּב וְלֹא־נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ אֲשֶׁר־בָּךְ יִרְחֵם יְתוֹם: ה אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם
 אֲהַבֵּם נִדְבָה כִּי שָׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ: ו אֶהְיֶה כְּמֹל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כְּשׁוֹשָׁנָה וַיִּךְ שְׂרָשׁוּי פִלְכָנוּן:
 ז יִלְכּוּ וַיִּנְקוּתָיו וַיְהִי כְּזִית הוֹדוֹ וְרִיחַ לוֹ כִּלְבָנוֹן: ח יִשְׁכּוּ יִשְׁבִּי בְצִלּוֹ יַחֲיוּ דִגְן וַיִּפְרְחוּ כִגְפָן
 זָכְרוּ כִּיִּין לְבָנוֹן: ט אֶפְרַיִם מִה־לִּי עוֹד לְעַצְפִּים אֲנִי עֲנִיתִי וְאֲשׁוּרָנוּ אֲנִי כְּבָרוֹשׁ רַעְנָן מִמֶּנּוּ
 פְּרִיָה נִמְצָא: י מִי חָכֵם וַיִּבֶן אֱלֹה נִבּוֹן וַיִּדְעֵם כִּי־יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי יְהוָה וַצְדִקִּים יִלְכוּ בָּם
 וּפְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָּם: יא מִיִּיאֵל כְּמוֹד נִשָּׂא עֵזוֹ וְעֵבֶר עַל־פֶּשַׁע לְשֹׁאֲרֵי נַחֲלָתוֹ לֹא־הִחְזִיק
 לְעַד אֲפֹ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יב יִשְׁוּב יִרְחָמֵנוּ יִכָּבֵשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתִשְׁלֹךְ בְּמִצְלֹת יָם
 כָּל־חַטָּאתָם: כ תַּתֵּן אֱמֹת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ מִיָּמֵי קָדָם:

בית חב"ד, בית הכנסת,
 לעסק או למוסד החינוכי
 התוכן מתעדכן כל העת, בקטעים רלוונטיים
 תוכן מרתק ומותאם לקהל היעד

לפרטים והזמנות:
 JEM ישראלי < did.li/JEM-tv < 03-3883554

חבצע מיוחד
 לאירוע הקודש:
 35% הנחה
 לשנה
 הראשונה

JEM

לחיות עם הרבי
 - סביב השעון
 וידאו מהרבי ברצף
 בכל שעות היממה

JEM

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד' לפי הזריחה							
ו', ד' בתשרי	5.20	4.32	5.41	6.39	9.30	12.32	13.02	18.31.3	18.55
ש"ק, ה' בתשרי	5.21	4.33	5.42	6.39	9.30	12.31	13.01	18.30.0	18.54
א', ו' בתשרי	5.21	4.34	5.43	6.40	9.30	12.31	13.01	18.28.7	18.53
ב', ז' בתשרי	5.22	4.34	5.43	6.41	9.30	12.31	13.01	18.27.4	18.51
ג', ח' בתשרי	5.23	4.35	5.44	6.41	9.30	12.30	13.00	18.26.1	18.50
ד', ט' בתשרי	5.23	4.36	5.45	6.42	9.30	12.30	13.00	18.24.8	18.49
ה', י' בתשרי	5.24	4.37	5.45	6.43	9.30	12.30	13.00	18.23.5	18.48
ו', י"א בתשרי	5.25	4.37	5.46	6.43	9.30	12.29	12.59	18.22.2	18.46

הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות

לוח ללימוד הרמב"ם ד' בתשרי ה'תשפ"ו – י"א בתשרי ה'תשפ"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ד' בתשרי	הל' טומאת צרעת פרק ח-י.	הל' מלוה ולוה פרק ו.	מ"ע קי.
ש"ק	ה' בתשרי	פרק יא-יג.	פרק ז.	מ"ע קיא.
א'	ו' בתשרי	פרק יד-טז.	פרק ח.	מ"ע קב. קג.
ב'	ז' בתשרי	הל' מטמאי משכב ומושב.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ט.	מ"ע צט.
ג'	ח' בתשרי	פרק ד-ו.	פרק י.	מ"ע ק.
ד'	ט' בתשרי	פרק ז-ט.	פרק יא.	מ"ע קו.
ה'	י' בתשרי	פרק י-יב.	פרק יב.	מ"ע קד.
ו'	י"א בתשרי	פרק יג. הל' שאר אבות הטומאות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יג.	מ"ע קד. צו.

זמני הדלקת הנרות

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
וילן - שובה	17:55	19:05	18:11	19:07	18:01	19:06	18:12	19:07
יום הכיפורים	17:49	18:59	18:04	19:01	17:55	19:00	18:06	19:00
האזינו	17:46	18:56	18:02	18:58	17:52	18:57	18:03	18:58

לזכות אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש